

CAMPINIA

driemaandelijke uitgave van het
Streekarchief Zuid-Oost Brabant

18e jaargang, nr. 68

januari 1988

Redactie-adres: Streekarchief Zuid-Oost Brabant, rayondepot Oirschot
Postbus 144, 5688 ZJ Oirschot

Redactie en H. Mijland en J. Suijkerbuijk
informatie: telefoon 04997 - 75245

INHOUD

blz.

Abonnementen, losse nummers:

Met ingang van 1988 bedraagt de abonnementsprijs *f* 18, — per jaar, inclusief verzendkosten en administratie. Deze kosten zijn te voldoen, na ontvangst van de acceptgiro, op postbanknummer 47.16.46 ten name van Streekarchief Zuid-Oost Brabant te Eindhoven, onder vermelding van "Campinia".

De prijs van losse nummers van de lopende jaargang bedraagt *f* 4,50.

Ook nummers van voorgaande jaargangen zijn bij de redactie te bestellen tegen een daarvoor geldende vergoeding.

Indien opzegging van het abonnement niet schriftelijk is medegedeeld vóór 1 december van de lopende jaargang, wordt het abonnement automatisch verlengd.

Copyright: Streekarchief Zuid-Oost Brabant.
Overname van artikelen of gedeelten daaruit dient U schriftelijk aan te vragen bij de redactie.

Lay-out en drukwerk:
Maras Drukkerij, Middelbeers.

I.	Het Middeleeuwse openbare notariaat, gezien vanuit Oirschot, Best en Veldhoven door J. Lijten	
II.	Korte levensbeschrijving van Dirk Hendrik Toirkens te Oirschot (1625 - 1677) en zijn familie door J. Toirkens	23
III.	Een nieuwe burgemeester in Bergeijk door R. Goossens	33
IV.	Kempische curiosa 2 Zo rekenden de klompenmakers 230 jaar geleden door J. Lijten	40
V.	Oirschotse zoen-accorden A. Zoenen wegens doodslag nrs. 101 - 105 door J. Lijten m.m.v. L. v.d. Mierden	42

ISSN 0166-6959

Omslag: gedeelte uit de kaart Ducatus Brabantiae
van Jacob van Deventer, uit 1558.

I. HET MIDDELEEUWSE OPENBARE NOTARIAAT GEZIEN VANUIT OIRSCHOT, BEST EN VELDHOVEN

door J. Lijten

DE NOTARIËLE SIGNETTEN

Pas in de laatste jaren is men begonnen om de middeleeuwse notariële signetten systematisch te bestuderen.¹²⁰⁾ Wij willen ons beperken tot enkele-algemene opmerkingen, die u iets verduidelijken van de te reproduceren signetten van de Oirschotse notarissen en van enkele notarissen uit de Meierij, wier signet nog niet eerder gepubliceerd is.

Het signet of notarishandmerk is in de grond een waarmerk van echtheid en neemt een soort tussenpositie in tussen het zegel van een oorkonde en onze tegenwoordige handtekening. Elke notaris ontwierp vóór zijn ambtsaanvaarding een voor hem kenmerkende tekening, die hij gedurende heel zijn functioneren als zijn persoonlijk echtheidswaarmerk zou handhaven. Alleen wanneer hij een nieuwe aanstelling kreeg - wanneer hij bijv. naast keizerlijk notaris ook nog een aanstelling kreeg als pauselijk notaris - kon hij eventueel een nieuw signet als zijn kenmerk aannemen. Deze kenmerken werden door hun auteurs zo ingeoevend, dat zij steeds op dezelfde manier werden uitgevoerd en ondanks de onvermijdelijke lichte variaties werkelijk karakteristiek waren voor de persoon, vermoedelijk in nog sterker mate dan onze tegenwoordige handtekening. De vele voorlopers van het notariële signet, zoals de tekens der tabelliones, de kanselarijtekens en de dikwijls primitieve tekeningen der vroeg-middeleeuwse vorsten, hadden alle dezelfde bedoeling: waarmerk van echtheid.

In de oudste tijd waren de handmerken over het algemeen eenvoudig, later werden ze meer versierd, maar daarnaast bleven er steeds eenvoudige handmerken voorkomen. Het notaristeken werd dikwijls op een schacht of kolom gezet, waaronder veelal weer een voetstuk kwam. Het wezenlijke van het notaristeken was echter de signetkop.¹²¹⁾ Door heel de behandelde middeleeuwse periode heen bleven handmerken voorkomen, die alleen uit een kop bestonden (kopstructuur). Meerdere Oirschotse notarissen hadden zo'n signet: Philippus van Gheldrop, Rutgher Voss, Johannes van Andel, Rutgher Jan Rutghers van Audenhoven en Johannes Elye. Eventueel kan men het simpele kenmerk van Henrick Janszoon Joordens als zodanig beschouwen. Het bestaat enkel in een structuur van 4 trappen met daarvan uitgaande lijntjes. Van de buiten-Oirschotse notarissen hadden Petrus Polslauwer, Johannes Bekerdey en Giselbertus Roesmont deze eenvoudige vorm.

Zeldzaam waren de handmerken, die bestonden uit een kop op een schacht zonder voetstuk.¹²²⁾ Het oudste Oirschotse handmerk, dat van notaris Theodoricus van Arle, kan misschien als zodanig beschouwd worden. Het gespleten ondereind van de schacht kan immers nauwelijks als voetstuk gezien worden. Het is twijfelachtig, of het signet van Godefridus van Audenhoven een voetstuk had. Het perkament is ter plaatse vrijwel vergaan, zodat van de onderzijde van de tekening weinig te zien is. Wat er nog rest van schacht en eventueel voetstuk, is links en rechts niet gelijk.

Vele notariële signetten bestaan uit kop, schacht en voetstuk. Dit voetstuk kan dan bestaan uit meerdere treden¹²³⁾ of uit een voet met afgeronde bovenzijde en daarbij dikwijls een handgreep op de schacht, zodat het geheel lijkt op een monstrans.

Daarnaast zijn er handmerken, die bestaan uit kop en voetstuk zonder schacht. De kop kan dan in vloeiende lijn naar het voetstuk verlopen (loper- of pionstructuur). Ook kan het voetstuk gevormd worden door een banderol (blazoestructuur) of een of andere willekeurige voorstelling (fantasiestructuur). Soms is de paraaf van de notaris gebruikt als voetstuk (paraafstructuur).¹²⁴⁾

Naar hun meest wezenlijke onderdeel, de kop, worden de handmerken door professor Van Mingroot onderverdeeld in 18 groepen.¹²⁵⁾ Van meerdere groepen is geen voorbeeld voorhanden in de hier gepubliceerde signetten. Meerdere handmerken zijn ook moeilijk in een bepaalde groep onder te brengen of soms juist in meerdere groepen. Daarom willen wij u alleen wijzen op de meest in het oog springende zaken.

In veel signetten is een ster of een cirkel, soms gecombineerd, het hoofdmotief. Daarnaast komen velerlei meetkundige figuren voor als hoofdmotief. Dikwijls worden deze figuren versierd met uitwaaiierende golvende lijntjes. Ook het kruis neemt enkele malen een centrale plaats in, zoals bij Theodericus van Arle.

Een bloem als signetkop zien we bij Joorden Ansems Hannen, Jaspar van Esch en Wilhelmus Spierinck.

Ook wordt het monogram van de notaris uitgewerkt als signetkop zoals bij Jan van Hersel, of op een voetstuk geplaatst zoals bij Godefridus Arnoldi Jacobi, of bestaat heel het signet uit een eenvoudig monogram zoals bij Giselbertus Roesmont.

Kenmerkend voor pauselijke notarissen zijn gekruiste sleutels. We treffen deze aan in de handmerken van Jan van Hersel en Johannes Pistoris. De pauselijke notarissen gebruikten ook nogal eens het symbool van het hart. In het handmerk van Johannes Pistoris zien we drie in elkaar gewerkte harten.

Het sprekende type onder de signetten, dat een zinspeling inhoudt op de naam of een bepaalde kwaliteit van de notaris, komt niet zo veel voor. Toch zijn er twee onder de Oirschotse signetten. Gerard Menghelen heeft een 'mengelen' of mengkan, die ook als maat gebruikt werd. Het tweede behoeft enige toelichting. Henrick van Esch had als teken: een hand met een kleine smidshamer, die de messenmakers gebruikten.¹²⁶⁾

Zijn vader was immers messenmaker zoals ook zijn broer Franck, die in 1493 uit Oirschot moest vertrekken vanwege een doodslag.¹²⁷⁾ Vermoedelijk werden zij soms 'Mesmakers' genoemd.

De namen van de notarissen in de signetten.

Wij moeten ons realiseren, dat de notariële signetten op den duur zijn overgegaan in een simpele handtekening. Het verdient daarom aanbeveling, om na te gaan, welke rol de naam reeds speelt in de signetten. Daarbij denken we op de eerste plaats aan de notarissen, die hun monogram verwerkten in de signetkop. Sommigen van hen schreven hun naam daarnaast nog voluit. Wanneer een notaris een banderol opnam als basis van zijn signet, gebruikte hij deze gewoonlijk om zijn naam daarin te schrijven. Ook een van de trap treden in de basis werd dikwijls gebruikt om daarin de naam te schrijven. Alleen de Romeinse notaris Johannes Pistoris nam een spreuk op in zijn signet, die hij echter niet schreef in een banderol maar in een van de trap treden: *Quisque semet quaerit*: Ieder zoekt zichzelf. Het valt op, dat sommige notariessen de letters van hun naam verdeelden over de verschillende vakjes van het signet. Henrick Stockelmans slaagt er zelfs in, zijn naam driemaal te vermelden in zijn nogal stuntelig aandoend signet. Ook uit zijn schrift blijkt wel, dat hij niet zo handig was in het omgaan met de pen. Hij was meer organisator en financier, die als kerkmeester een grote rol heeft gespeeld in de afbouw van de Oirschotse Sint-Petruskerk.

Wanneer wij de balans opmaken van de vermelding van de naam van de notaris in zijn signet - hetzij door monogram, hetzij door een geschreven voor- of achternaam, voluit of afgekort - constateren we, dat van de 25 Oirschotse notarissen 17 op een of andere manier hun naam verwerkt hebben in hun handmerk. Bij de buiten-Oirschotse hier afgedrukte signetten zijn er dan 8 van de 12. De verhouding is dus hetzelfde: twee derde van het aantal notarissen heeft een signet, waarin op enigerlei wijze zijn naam voorkomt.

De wijze van reproductie.

Een technische reproductie van de signetten was bij meerdere door aantasting

van het perkament en gedeeltelijke vervaging onuitvoerbaar. Toch wilden we met name van de Oirschotse notarissen alle signetten reproduceren. De heer J.F. Lemmens te Helmond heeft op conscientieuze wijze, zoveel mogelijk de werkwijze van elke afzonderlijke notaris volgend, de signetten nagetekend. Wij zijn hem daarvoor zeer erkentelijk.

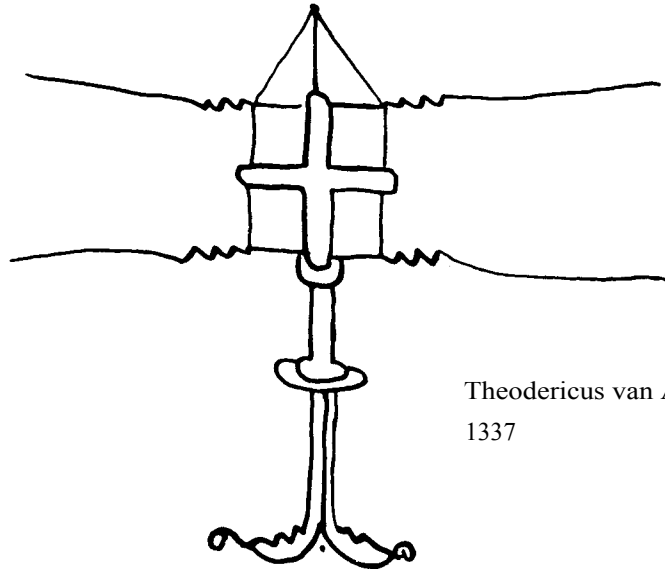
Bij elk signet is de naam van de notaris vermeld en bij de buiten-Oirschotse notarissen tevens de plaats, waar zij woonden en/of werkten. Van de buiten-Oirschotse notarissen reproduceren wij alleen de ons bekende, nog niet gepubliceerde signetten van de notarissen, die in de Meierij gewerkt hebben.¹²⁸⁾ Postel is hier tot de ruim genomen Meierij gerekend. Bij wijze van uitzondering is daaraan toegevoegd het signet van de enige Romeinse notaris, die wij ontmoetten. De jaartallen bij de signetten duiden aan het eerste en het laatste jaar, waarin ons een notarieel optreden van de betreffende functionaris bekend is, eventueel uit andere in deze reeks genoemde publikaties, waarnaar echter geen verdergaand onderzoek is verricht.

NOTEN

120. In 1982 werd in het huis der notarissen te Leuven een tentoonstelling gehouden onder de titel 'Het notariaat in Brabant', georganiseerd door de kamer van notarissen van het arrondissement Leuven in samenwerking met het Algemeen Rijksarchief te Brussel en de Katholieke Universiteit van Leuven. In de catalogus bij die gelegenheid uitgegeven, verschenen meerdere belangwekkende artikelen. Professor Dr. E. Van Mingroot ontwierp een indelingsschema van de notariële signetten naar hun opbouw in zijn bijdrage 'Het openbare notariaat in Oost-Brabant tijdens de middeleeuwen: diplomatische aspecten' (blz. 29-38; in het vervolg aangehaald als: Van Mingroot, *Diplomatische aspecten*). In een binnen afzienbare tijd te verschijnen dissertatie van M. Oosterbosch over het middeleeuwse notariaat in Antwerpen mogen we een uitwerking van dit schema tegemoet zien.
121. Van Mingroot, *Diplomatische aspecten*, blz. 34/35.
122. Van Mingroot, *Diplomatische aspecten*, blz. 34.
123. Van Mingroot, *Diplomatische aspecten*, blz. 34. Deze vorm wordt door Van Mingroot gekwalificeerd met de enigszins vreemd aandoende term *perroen- of predellastructuur*.
124. Van Mingroot, *Diplomatische aspecten*, blz. 35.
125. Van Mingroot, *Diplomatische aspecten*, blz. 35/36.
126. In een copie van een notariële akte van zijn hand wordt het beschreven: *Paulo inferius depicta erat manus malleum tevens*: Daaronder was een hand getekend met een hamer. A.M. Frenken, *Documenten betreffende de kapittels van Hilvarenbeek, Sint-Oedenrode en Oirschot, 's-Hertogenbosch 1956*, blz. 222, eerste noot.
127. Zie zoen nr. 12 in *Campinia* jrg. 12, nr. 46, blz. 123-126.
128. Mosmans publiceerde de signetten van meerdere Bossche notarissen in *Bosche Bijdragen*, deel VI (9123/24), blz. 193-196.

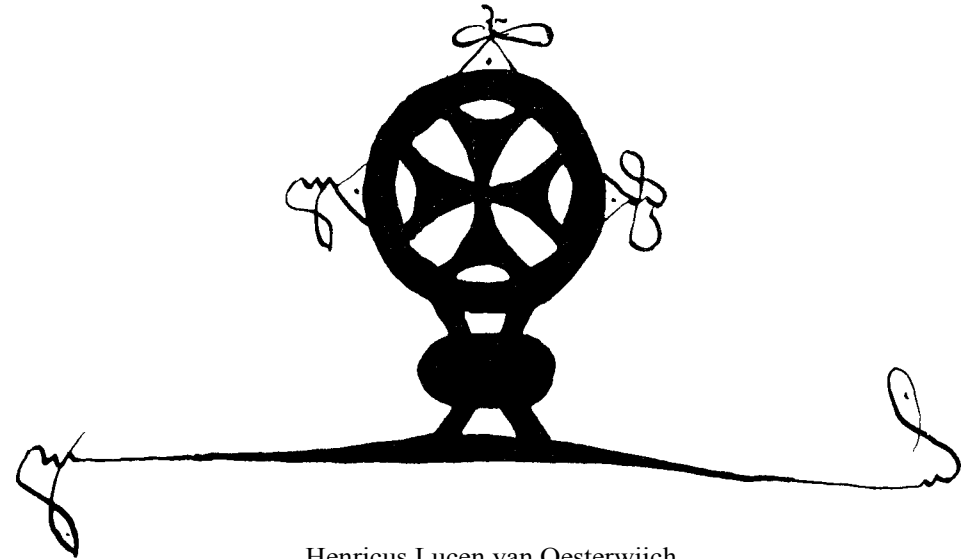
8.

SIGNETTEN VAN OIRSCHOTSE NOTARISSEN

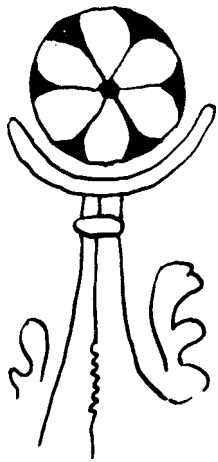

Theodericus van Arle
1337

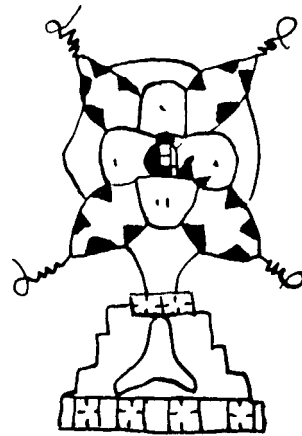
9.

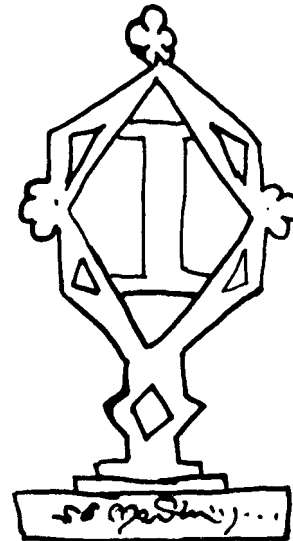
Henricus Lucen van Oesterwijch
1387

Godefridus van Audenhoven
1359

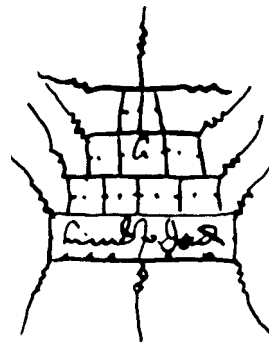
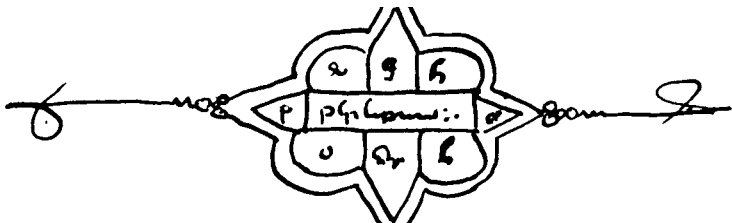
Daniel van Oirschot
1379 - 1407

Johannes Heinrichs van Meduen
1391

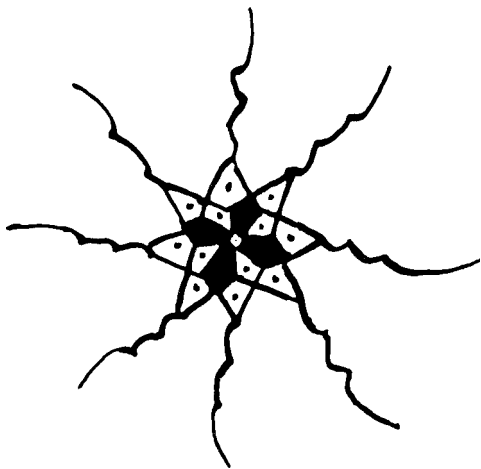
Philippus van Geldrop
1392

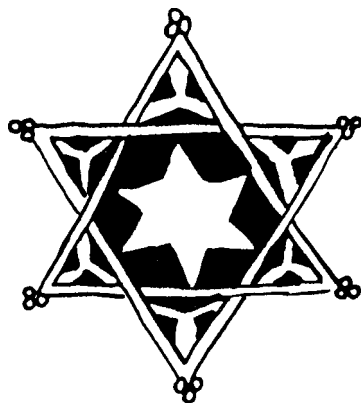
Henrick Jan Joordens
1403 - 1418

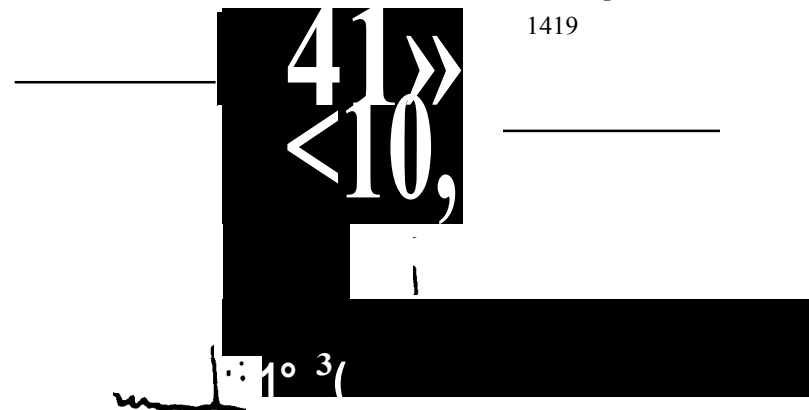
Johannes Willemszoon
van Erp
1419

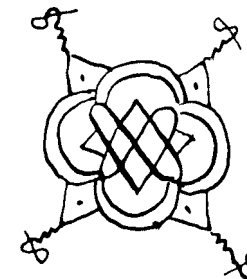
Rutgher Jan Rutghers
van Audenhoven
1393 - 1426

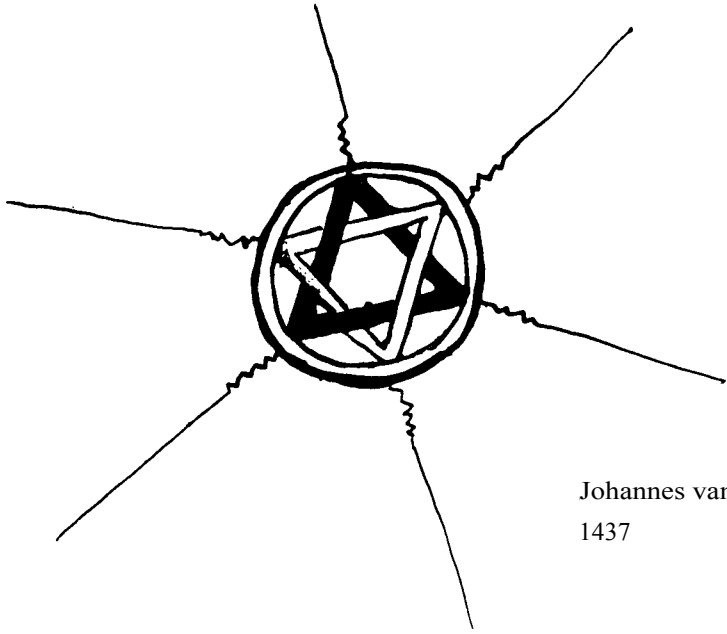
Johannes Elye
1400

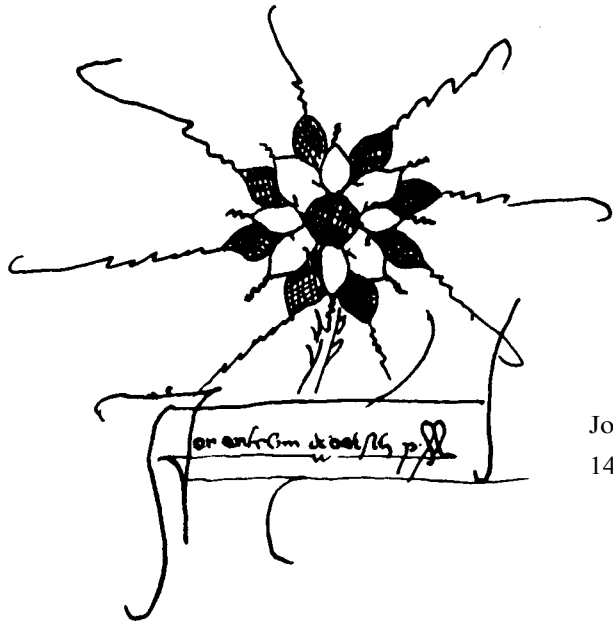
Rutgher Voss
1436

12.

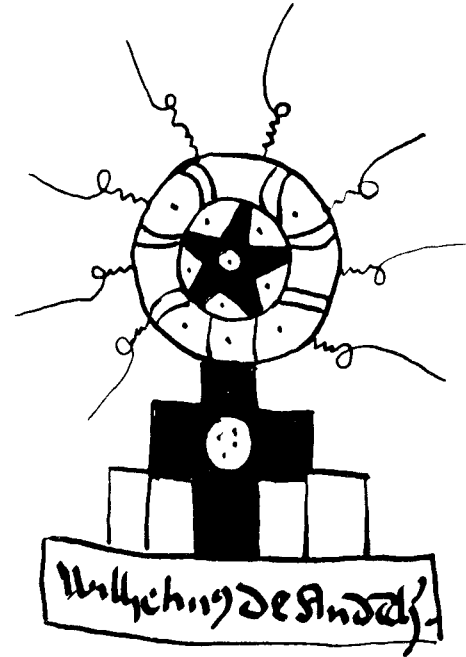

Johannes van Andel
1437

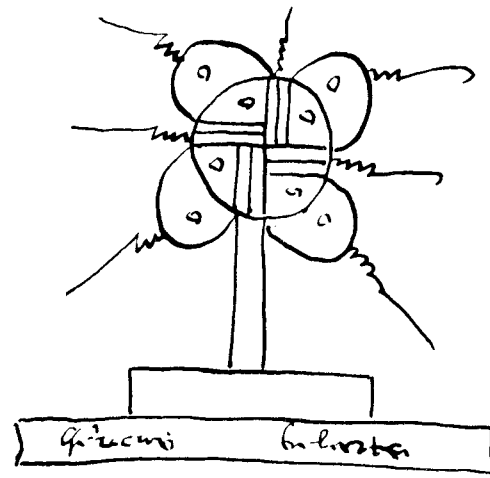

Joorden Ansems Hannen
1437 - 1471

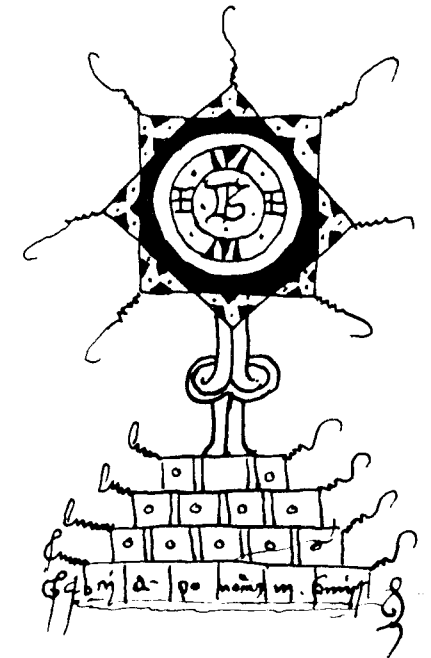
13.

Wilhelmus van Audenhoven
1440 - 1446

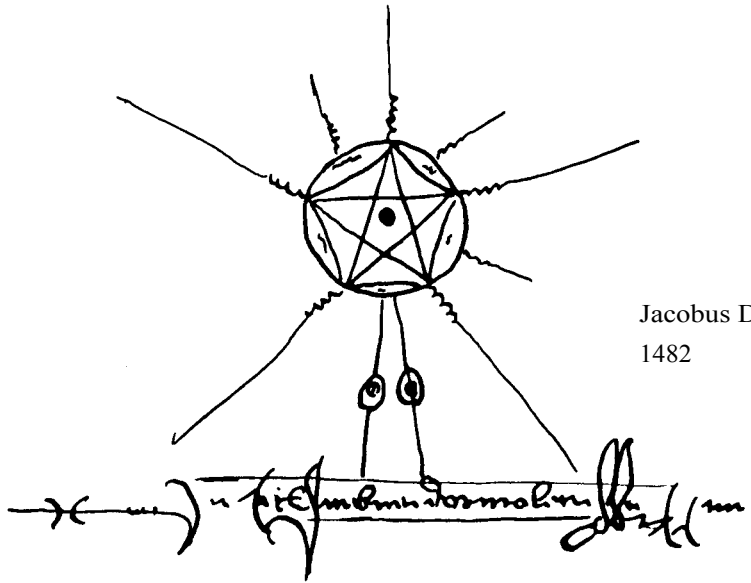

Henrick Beelaerts
1450 - 1475

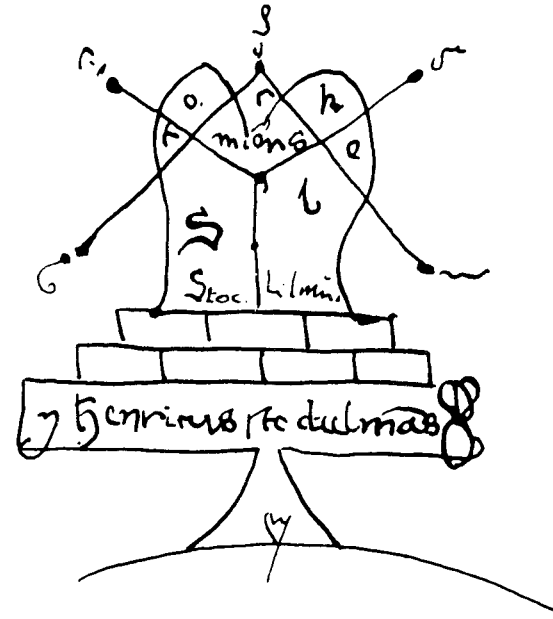
Mercelis van den Boogaerd
1470 1473

14.

Jacobus Dormalen
1482

15.

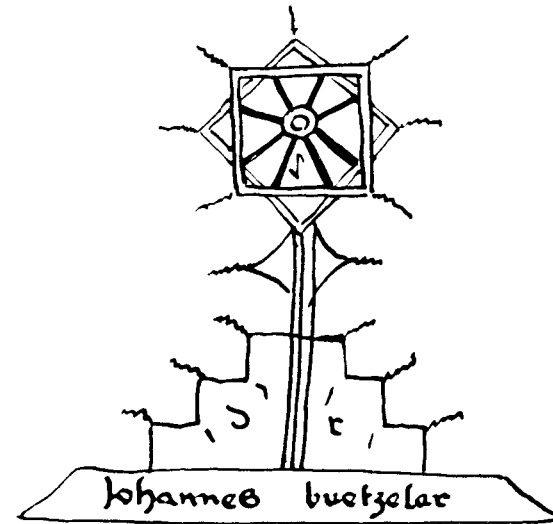
Henrick Stockelmans
1509

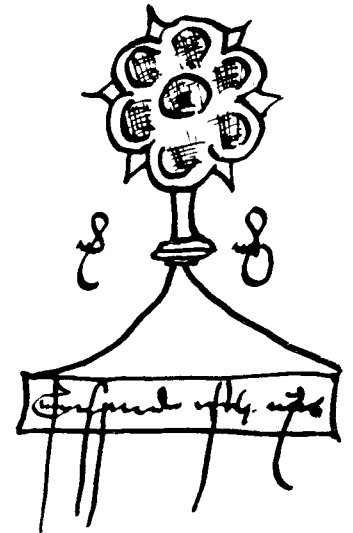
Martinus Vlemincx
1484 - 1501

Henrick Jacobszoon van Esch
1492 - 1505

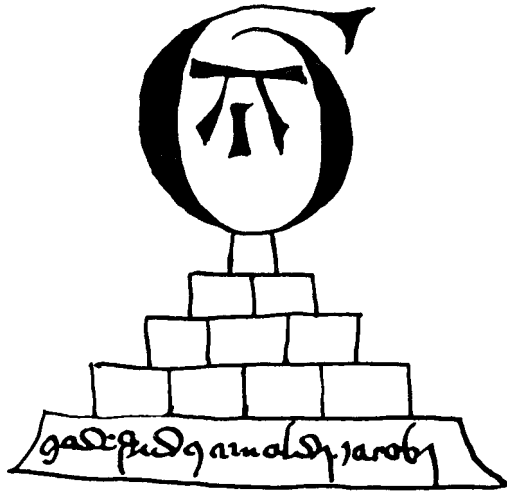

Johannes Buetzelar van Xanten
1503 - 1506

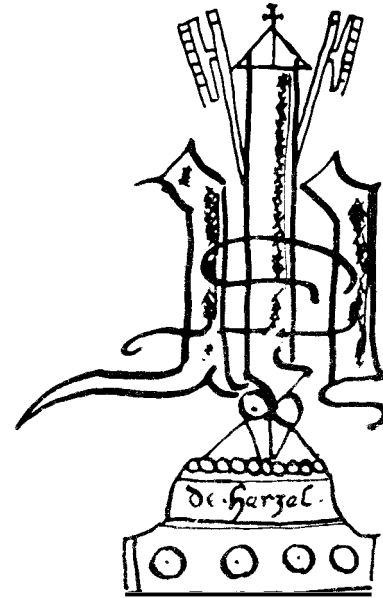
Jaspar van Esch
1507 - 1525

16.

Godefridus Arnoldi Jacobi
van Oerschot
1509

17.

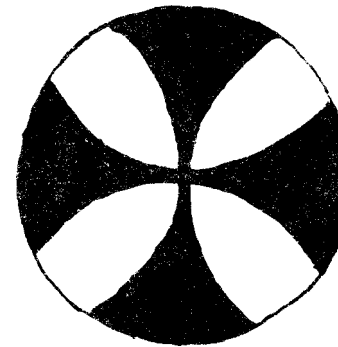

Jan van Hersel
1514 - 1521

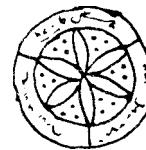
S ANETTEN VAN BUITEN-OIRSCHOTSE NOTARISSEN

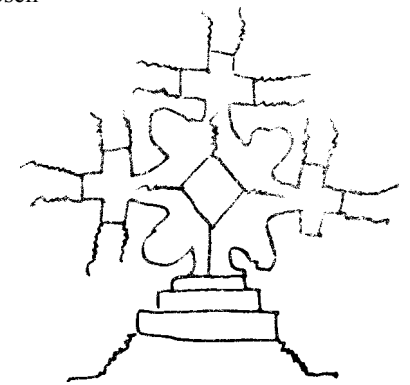
Gerardus Menghelen
1513 - 1518

Petrus Polslauwer
's-Hert ogen bosch
1377 1391

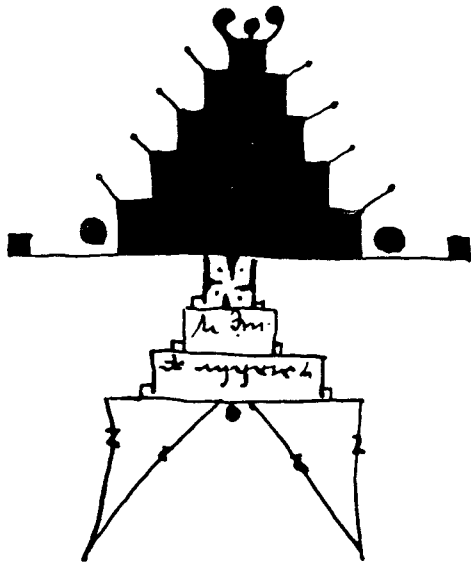

Johannes Bekerdey
alias van Oerscot
's-Hertogenbosch
1389

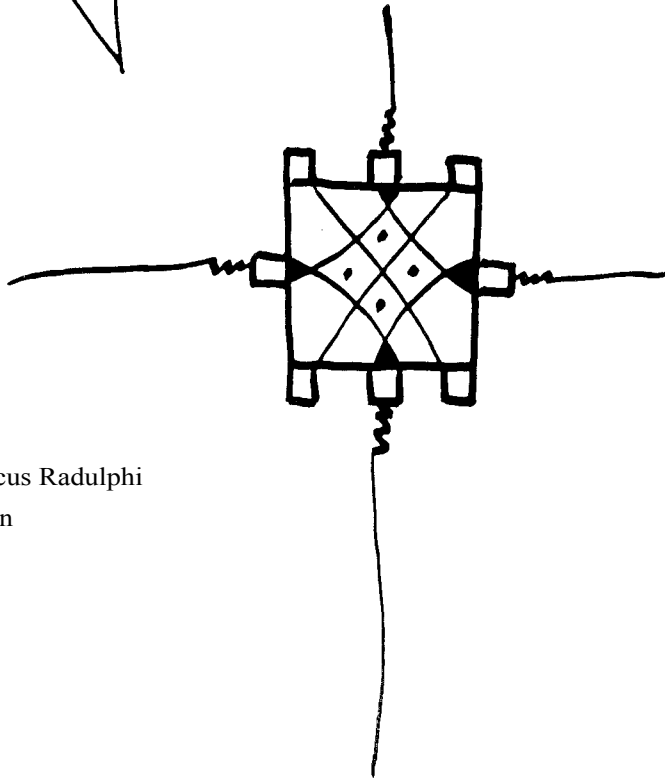

Wilhelmus Haghen
van Loenhout
Postel
1394

18.

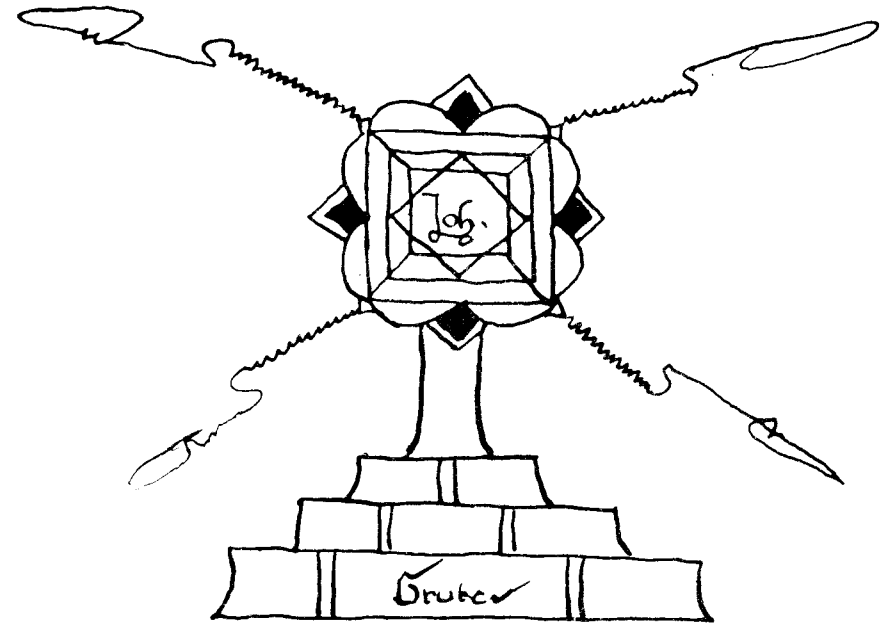

Arnoldus de Aggere
(van den Dyck)
's-Hertogenbosch
1410

Theodericus Radulphi
Eindhoven
1416

19.

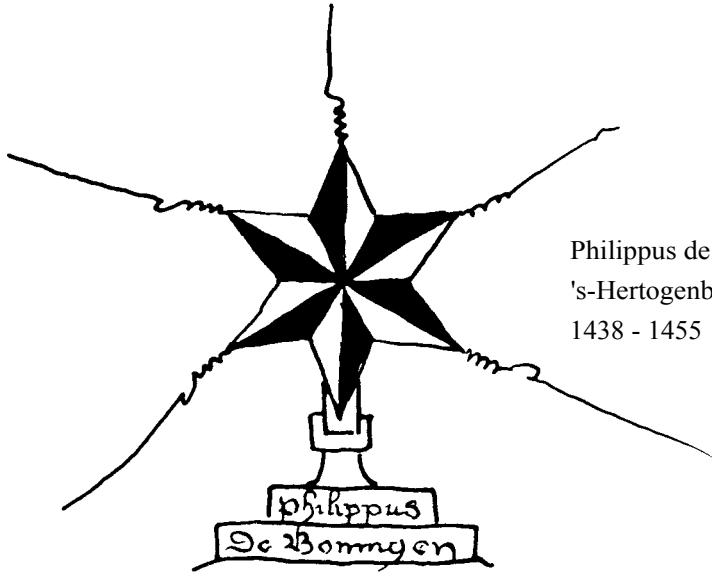

Johannes Gruter
de Venrade
's-Hertogenbosch
1423 - 1440

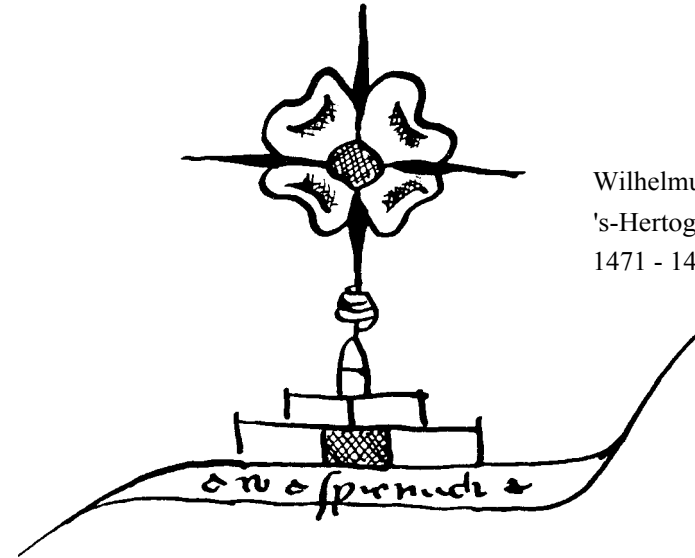
Ghiselbertus Roesmont
's-Hertogenbosch
1427

20.

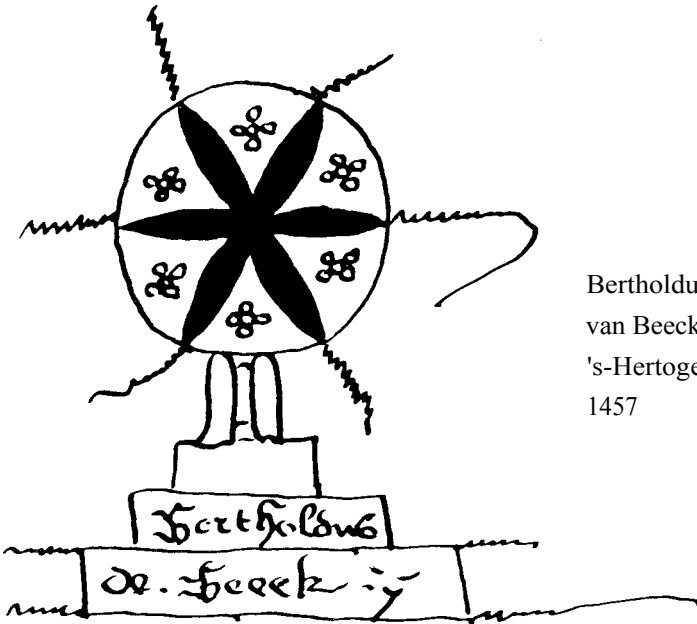

Philippus de Boningen
's-Hertogenbosch
1438 - 1455

21.

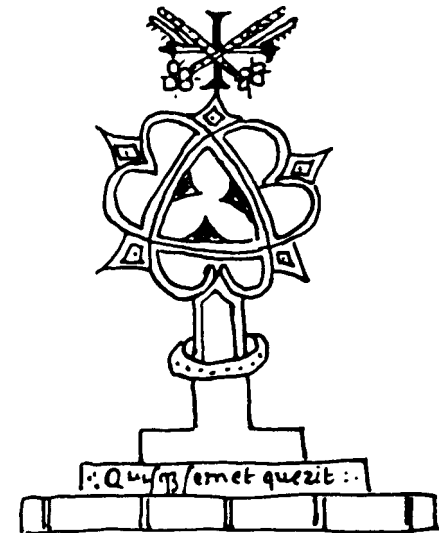

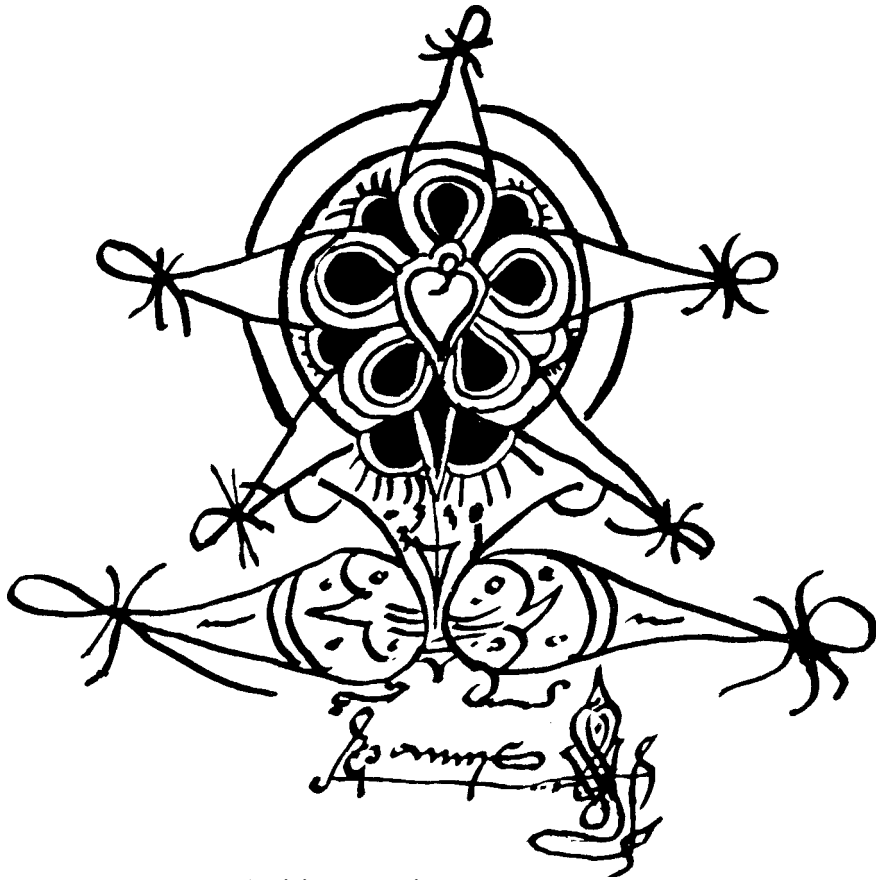
Wilhelmus Spierinck
's-Hertogenbosch
1471 - 1477

Bertholdus Arnoldusz.
van Beeck
's-Hertogenbosch
1457

Johannes Pistoris
Rome
1478

Amisius Tectoris
(Deckers)
Schijndel
1507

II. KORTE LEVENSBESCHRIJVING VAN DIRK HENDRIK TOIRKENS TE OIRSCHOT (1625 - 1677) EN ZIJN FAMILIE

door J. Toirkens

Dirk Hendrik Toirkens

Dirk werd geboren in Oirschot, begin oktober 1625 en werd in de St. Petruskerk aldaar gedoopt op 4 oktober 1625.¹⁾

Hij werd vernoemd naar zijn grootvader Meester Dirk Toirkens, destijds openbaar notaris in Oirschot. Zijn ouders waren bij zijn geboorte in 1625 nog maar kort getrouwd, nl. op 27 jan. 1622 in Oirschot.

Dirk was de oudste zoon van de 2 kinderen van Hendrik Toirkens, die op zijn beurt een zoon was van genoemde Meester Dirk Toirkens en van Maijke Wichmans, die weer een dochter was van Lenaert Moijeses Wichmans, ook genoemd "Van Aalst".

Zijn jongere broer Henrick, geboren in november 1627 is zeer jong gestorven, nl. vóór 7 september 1631. Zijn vader Henrick overlijdt op 21 juni 1627, toen Dirk dus nog geen 2 jaar oud was.

Zijn voogden totdat hij getrouwd was, waren Aart Daniels de Roij, die gehuwd was met Antonia dochter van Lenaert Wijchmans van Aalst, welke Antonia een zuster was van Henricks moeder Maijke en dus een oom en tante waren van de Wichmans kant en Gerit Jan Goossens, gehuwd met Anneke Toirkens, dochter van Meester Dirk Toirkens, dus zijn oom en tante van de Toirkens kant.

Van deze voogdijschap zijn geen voogdijrekeningen gevonden. Mogelijk is dit te verklaren doordat zijn moeder, die voor de 2e keer trouwt, een "huwelijksvoorwaardenovereenkomst" met de nieuwe stiefvader van Dirk Toirkens maakt.²⁾

Op grond van dit akkoord d.d. 7 september 1631 tussen de familieleden werd het bij het tweede huwelijk van zijn moeder met Odulphus Gerits van Cleijnenbreugel beter geoordeeld om het vóórkind van zijn moeder Maijke, samen groot te brengen met de 6 vóórkinderen van zijn stiefvader Odulphus van Cleijnenbreugel met nog 1 à 2 nakinderen uit het tweede huwelijk van genoemde Maijke en Odulphus.

Dirk werd dus vanaf zijn zesde levensjaar samen met de kinderen van zijn stiefvader Odulphus van Cleijnenbreugel grootgebracht, welke Odulphus een huis had aan de markt in Oirschot.

In ieder geval moet hij naar school zijn gegaan, gezien het feit dat hij kon schrijven.

Dirk heeft zijn grootvader van vaders' kant, Meester Dirk Toirkens niet gekend, deze was nl. in 1612 al overleden. Zijn grootmoeder van vaders' kant, Catharina dochter Jan Janszoon de Cromme, heeft hij nauwelijks gekend, deze is in 1627

gestorven in hetzelfde jaar dus als zijn vader Hendrik Toirkens. Wanneer zijn grootouders van moeders-zijde overleden zijn, is nog niet uitgezocht. Zijn moeder Maijke Wichmans is in Oirschot overleden tussen 19/4 en 21/4-1652 toen Dirk 26 jaar oud was.

Zijn huwelijk

Als Dirk Toirkens net 18 jaar oud is, trouwt hij met Francien Goossens, de jongste dochter van Andries Francis Gerits Goossens. Francien Goossens was toen ongeveer 21 jaar oud.

Op 14 november 1643 gaat hij in Oirschot in ondertrouw. De getuigen hierbij waren Meester Gerard Goossens (secretaris van Oirschot), zijn aanstaande zwager en Arnoldus de Roij.³)

Bij het kerkelijk huwelijk in de St. Petruskerk in Oirschot, 14 dagen later op 28 november 1643, waren de getuigen de eerder genoemde Meester Gerard Goossens en Johanna Meerwijck.

Zijn kinderen

De volgende kinderen zijn uit dit huwelijk voortgekomen:

1. Maria, gedoopt in Oirschot op 21-1-1645. Zij zal waarschijnlijk vóór 10 september 1653 overleden zijn, omdat er dan wéér een Maria gedoopt wordt (zie onder 5). Voor zover na te gaan is, wordt er later nergens een tweede Maria meer vernoemd.
2. Henrica, gedoopt in Oirschot 13-03-1647, zij huwt later met Willem Janszoon van Aalst.
3. Catharina, gedoopt in Oirschot 10-01-1649, uit een schepenakte van 7 juni 1681 blijkt dat ze dan in Gent in Vlaanderen woont.
4. Andreas, gedoopt in Oirschot op 07-10-1650. Hij is de enige zoon van de in totaal 8 kinderen.
De naam Andreas komt in de Toirkens-familie nergens voor, hij moet dus vernoemd zijn naar zijn grootvader Andries Gerit Goossens.
Deze Andreas Toirkens huwt later Catharina Janszoon Moeskops.
5. Maria, gedoopt in Oirschot 10-09-1653. Zij huwt later Jan Suteijn (of Sutteim) afkomstig uit Hennier in Waals-Brabant. Mogelijk is deze Maria dezelfde die in mei 1675 voor de Raad van Brabant een proces in Den Haag voert tegen Meester Johan Leermakers, notaris in Boxtel, wegens een bij haar verwekt onecht kind.
6. Mechtildis, gedoopt in Oirschot 26-09-1655, huwt later met Meester Michiel Roelofszoon van Doren, afkomstig uit Hilvarenbeek.

7. Clara, gedoopt in Oirschot 04-01-1660, huwt later met Elias Janszoon van Oesterwijk (= van Laardijk).

8. Anna Margaretha, gedoopt in Oirschot 08-04-1665.

Uit het testament van Dirk Toirkens d.d. 1 juli 1663 blijkt, dat Francijntje, zijn vrouw, op dat moment ziek in haar kraambed ligt. Dat betekent dat er tussen Clara (7) en Anna Margereta (8) nog een kind geboren moet zijn. Onduidelijk is echter of nog méér kinderen in dit gezin geboren zijn.

De volgende kinderen van **Dirk uit de Kerkhof** zijn nog begraven:

04-10-1658 twee kinderen

15-06-1662 een kind

31-01-1666 een kind

Waar heeft Dirk Toirkens gewoond?

Waarschijnlijk woont Dirk, als enig overgebleven kind van zijn ouders, vanaf zijn huwelijk in het huis van zijn vader op grond van de volgende gegevens. Volgens de verpondingsboeken van de herdgang Kerkhof in Oirschot, welke rond 1650 aanvangen, wordt zijn huis vernoemd als zijnde 34 roeden groot. Uit de verkoopakte in 1681 van dat huis blijkt, dat dit huis ook een bak- of brouwhuis omvat en dat het gelegen is aan de Koestraat en ook grenst aan de Molenstraat (thans 1986: Heistraat?).

De grootte in 1681 is 36 roeden. Het grenst verder aan het erf van het St. Anna Ouden Belaerts gasthuis en het huis van Johan van Wamel (voorheen Arnold Feij). Bovengenoemd huis uit de verpondingsboeken van rond 1650 zou dus, gezien de grootte en de omschreven ligging ervan wel eens hetzelfde kunnen zijn, dat zijn vader Hendrik Toirkens op 29 april 1627 bij de verdeling van de goederen van diens ouders verkregen heeft en welk huis normaal gesproken vererfd moet zijn op de enige zoon van deze Hendrik Dirk Toirkens, dus op Dirk Toirkens.

De omschrijving van dit laatste huis in 1627 luidt als volgt: Huis, brouwhuis, brouwgebouw, schuur, enz. in de Kerkhof. De belendende percelen zijn dan Daniel Willem Smetsers "gemeijnstraat" en het Beneficie van het St. Annen altaar. Het huis wat in 1627 vernoemd wordt, is weer hetzelfde dat Meester Dirk Toirkens in oktober 1598 heeft gekocht van Jan Anthonis van de Meer, sekretaris en stadhouder in Oost- en Middelbeers. Dit huis wordt in 1598 omschreven als: Huis, hof, schuur, enz. aan de kerkhof. Belendende percelen zijn Jan Wuestgens, de "gemeijnstraat" en het Beneficie van het Sint Annen altaar. De koopprijs in 1598 bedroeg f 429,—.

Nog een huis in de Kerkhof (1650 - ?)

Op 19 juli 1650 koopt Dirk een huis met toebehoren van de kinderen van Jacob Roef Smetsers en de kinderen van Dielis Peter Vranken, beide groepen kinderen verwekt bij Mariken Jan Huijberts.

Wat hij met dit huis heeft gedaan is onduidelijk. Mogelijk is het vrij snel daarna door hem doorverkocht. Het komt in de verpondingsboeken van de Kerkhof, aanvangend rond 1650, niet voor in de lijst van goederen van Dirk Toirkens. Ook is er vooralsnog geen schepenakte van de verkoop in Oirschot gevonden.

Huis en erven in de Notel (1651 - 1672)

Naast het huis in de Koestraat in Oirschot bezat hij een huis met gronden, totale oppervlakte ca. 23 lopenzaad, in de herdgang van de Notel.

Dirk koopt de helft van dit huis over van de erfgenamen van Andries Gerit Goossens, dus van de broers en zussen van zijn vrouw, blijkens een akte van 7 november 1651. Hij heeft dit huis enkele keren verhuurd en heeft er waarschijnlijk zelf nooit in gewoond. In 1672 moet hij dit huis vanwege opgelopen schulden verkopen.

De herberg van Dirk Toirkens

Reeds vrij kort na zijn huwelijk in het najaar van 1643, heeft hij waarschijnlijk een soort herberg gehad. Hij wordt nl. enkele keren als huisvestingsplaats genoemd bij het onderbrengen van ruiters en soldaten, die toentertijd veelvuldig Oirschot aandeden i.v.m. het 80-jarig oorlogsgeweld.

- 29 juli 1644: 12 personen en 7 vamen en 3 potten bier gedronken
- 11 aug. 1644: 3 personen en 3 paarden
- 30 aug. 1644: 2 personen en 2 paarden
- 12 jan. 1645: 2 personen en 3 paarden
- 15 jan. 1645: 3 personen en 3 paarden
en Cornelis van Bloemendaal
- 4 mie 1645: 3 personen en 3 paarden
- 14 okt. 1645: 3 personen en 3 paarden

Dit onderbrengen van soldaten gebeurde meestal in bestaande herbergen.

Vanaf 1647 worden er in zijn herberg openbare verkopeningen gehouden, o.a.:

- 30 nov. 1647: goederen van Mr. Gerart Goossens
- 17 febr. 1650: eikenbomen van Willem Schepens

INHOUDSOPGAVE

REGISTER

1987

INHOUDSOPGAVE

J.F.C.M. Bijnen	
— Oerles oud(st)e voormalige raadhuys	72 - 77
— De Oerlese Johannes-schotel	178 - 180
A.E.M. van Esch	
— Een verjongingskuur van het Sint Sebastiaansgilde te Oirschot	117 - 126
J.P.J. Lijten	
— De Oirschotse kapittelstatuten tot 1500	5 - 30
— Het Middeleeuwse notariaat, gezien vanuit Oirschot, Best en Veldhoven	52 - 71, 99 - 116, 161 - 177
— Oirschotse zoen-accorden (m.m.v. L.P. van der Mierden)	
A. zoenen wegens doodslag	
nrs. 86 - 90	85 - 95
nrs. 91 - 95	144 - 155
nrs. 96 - 100	194 - 203
— Kempische curiosa:	
De voeten van de zonnekoning in Oirschotse handen	188 - 191
H. Mijland	
— Bestse fundaties	
4. fundatie Hendrik en Cathalijn Kemps	38 - 45
C. Scholten	
— Huizen en hun bewoners te Oirschot van de 17e tot de 20e eeuw	
58. Huis 't Fortuin (Rijkesluisstraat 11)	81 - 84
59. Huis Den Oijevaer (Molenstraat 12)	181 - 185
J. Suijkerbuijk	
— Lager onderwijs in Zeelst vóór 1850	132 - 143
Th.E.A. van Tartwijk	
— Stamlijst Van Tartwijk	31 - 35
T. van de Ven-Lommers	
— Oirschotse gedichten:	
Heemkunde 35 jaar	36 - 37
Potpourri	78 - 80
Oirschot mèrt	186 - 187

H. Vera	
— Stamlijst van der Aa uit Best, een aanvulling	127 - 131
Redactionele bijdragen:	
— Errata et addendum	46
— In memoriam W. Klaasen	96
— Jubeljaar 1987 St. Jan de Doperkerk Oerle	156

Gebruikte afkortingen:

armm.	armmeester	pres.	president
burg.	burgemeester	pr.	priester
cl.	clericus	rentm.	rentmeester
e.v.	echtgenote van	schooim.	schoolmeester
kap.notaris	kapittel notaris	secr.	secretaris
keiz notaris	keizerlijk notaris	wed.	weduwe
Oi.	Oirschot	weth.	wethouder
past.	pastoor	wnd.	waarnemend
paus.notaris	pauselijk notaris		

A		Audenhoven (vervolg)		Beringen, Johannes Boegaert	164,173	Bonningen (Bonijngen),	66,175
Aa, van der		— Rutgher	167	(Boghart) van		Philippus de —, cl., paus.	
— Godefridus — ,pr.	171	— Rutgher Jan Rutghers — ,	59,102,	(Berkel-)Enschot	62	en keiz.notar	
— stamlijst (aanvulling)	127-131	pr.,keiz. en kap.notar	165	Berct, van der		deken van Oi.	17
Aalst	90	— Wilhelmus — ,pr.,keiz.	60,66,	— Jacop Mathijs Peterszoon	87	— Severinus Peterszoon	167
Aelst, Joachim van — ,notaris	201	notaris	168	Berselair, Eijmbrecht	63	Pauwelszoon van den	
Aarle-Rixtel	124	— Willem Wouterszoon	167	Berten, van		— Johan Jfr.) — ,schoolm.	135
— past.van	zie Dirk Berthout			in Zeelst		— Johan Goijaerts — ,	135
Aarle, Theodoricus van	57-58,163			— schoolm.in Zeelst		— schoolm.in Zeelst	
cl.,keiz.notar				Bertholdi, Theodoricus — ,	166	past.van Aarle (-Rixtel),	
Aarschot	106, zie Jan van den			kanunnik van Oi.		kanunnik van Oi.	
	Doorne			Berthout, Dirk — ,past. van Oi.,	12-14	kapittelde ken	
A(e)rts				Best	16-17,21-24,40-42,52,63,86	100,102,105,126,147-148,168	
— Aert (Aerts.) Coman	66,176			— past.	38-39	— burg.	41
— Peter	202			— Tafel van de H.Geest	39-40	— alg.armbestuur	40-41
Achel, van				— dienst maatschappelijk	42	hulpbetoon	
— Elisabeth, e.v. Gevardus	168			— gem.sociale dienst	42	— armm. zie Henrick Peeters van	
— Gevardus	168			Cuijck en Hendrik Janse van Roij		Best, Aelbertus Aelbertus van	164
Aggere	zie Van den Dijk			Beurden, Gerardus van	117,123	Beijrmans, Henrick Jan	202
Aken (concilie van)	24-26,57			Bierkens, Aleijd Bastiaen — ,	197	wed.Ghijsbrecht Janszoon	
Akker, Peter Jan van den	124			van Heerbeek		Biggelaar (Bichelaar), van den	
Akkerweg, Best	42			— familie	191	— Adriaen Henrickszoon — ,	189-190
Alaerts, Jan Gerit	202			— schoenmaker		— Hendrick Adriaens — ,smid	81
Alem, kapittel	5			Binderen (Bijnderen), Johannes	64,	Baldewini van —,cl.,	104,173
Alexander III, paus	55			Baldewini van —,cl.,	104,173	keiz.notar	
Alexander V, tegenpaus	108			Blaarthem	138	Blaarthem, Catharina van	65,174
Alexandri, Nicolaus —,cl.,	67,177			Bladel	67,177	Blancers	
keiz.notar				Blanchers		Anneken Petrus Hendricus — ,	39
Amerika, Noord	117			— e.v. Jan Hendrick Kemps		— Barbara Goort	zie Barbara van de Wal
Ameijden, van der				— Petrus Hendricus	39	Boechout, past.van	zie Wilhelmus van Rotelen
— Adriaan Jan Thomaszoon	94,152			Bo(e)gaert, Mercelis	60,100,	van den (Mercelis de	107,169
— Anneke Jacobs —,e.v.	152			van den (Mercelis de	107,169	Pomerio) — ,past. van Oi.,	
Jacob Jacobs Joosten				paus. en keiz.notar		Bogaart, A.A.F. van den	185
— Anthonis Jacobs	151			Bergeijk	57		
— Daniel	170						
Amiens	179						
Andel	60						
Andel, Johannes van	60,168						
cl.,keiz.notar							
Anna en Oda, Sint — ,	62,67,102,114						
beneficie	171-172,176						
Anselmus (Ancelmus),	zie Joorden						
Jordanus	Ansem Hannen						
Ansfrid, graaf van Hoeij en	7,10						
Strijen, bisschop van Utrecht							
Antwerpen	11,103						
Arti et Amicitiae, harmonie	125						
Asten	57						
Audenhoven (Oudenhoven), van							
— Godefridus — ,pr., rector	58,						
van de Mariakapel,	163-164						
keiz.notar							
— Goessen Peters — ,	147-148						
scheper van Oi.							
— Goeswinus Rutgher	167						
— Jan — ,rentm. van het	164						
Sint Joris-gasthuis							
— Margaretha (Willemsdr.) — ,	66,						
wed.Godefridus de Rode	176						

Buijs, Emondus — , 65,174
 past.van Macharen
 Bijnderen zie Binderen
 Bijsterveld, Oi. 154

 C
 Caecilia, Sint — ,parochie 178
 te Veldhoven

 D
 Dekkers (Tectoris), Amisius 67,177
 (-van Bladel), past. van
 Schijndel, keiz.notaris
 Denen (Deniszoon)
 — Frans Dirck 151
 — Theodoricus 168
 Detroit (USA) 117
 Deurne 123-124
 Didden, Henrick 169
 Diessen 167
 Diest 56,64,103,174
 — begijnen te zie Agnes van
 Oerschout en Elisabeth van der
 Stralen
 Dirckszoon, Dionijs 152
 Dobbelaere, Suzanne — , 126
 e.v. Henricus A.F.
 Hoppenbrouwers
 Dommelen, Aleijt Jansdr. van — ,
 wed. Hendrik Kuijst 67,177
 Doorne (Doeren) (van Aarschot),
 Jan van den — ,roeddrager 106,
 van het kapittel van Oi. 164,166
 Doornik 57
 Dormalen, van
 — Jacobus — ,cl.,keiz.notaris 60,105,
 168,170
 — Jacobus Jacobus 60
 Driemijlen, Henrick Meusz. van 171
 Deurn, Jan van 165
 Duitsland 66,175
 Dummeaet, Jan 170
 kapelaan in Oi.
 Dussen, kapittel 5
 Dijk, van den
 — familie 65
 — Arnoldus — , (van Aggere)
 cl., keiz.notaris 65,174
 — Bertoldus Hendrickszoon 64,104,
 — (van Aggere) 173
 — Jacobus 171
 — Petra, e.v. Jacobus 171

E
 Echternach 61
 Eerschot (St. Oederode) 7,11
 — past. van zie Willem
 Eersel 67,176
 Eik, Willem van — , 10-11,13
 prior van de Predikheren
 te Antwerpen
 Eindhoven 65,90,174
 — kapittel 5
 Ekerschot, Jan Henrick in 't 197
 Ellaar, Oi. 64,174
 Elmpt, Wouter van 94-95
 schout van Oi.
 Eloij, Sint — ,beneficie 61
 Elije, Johannes (-alias 59,166
 Haneman), pr., keiz. en
 vermoedelijk kap.notaris
 Ende, Adriaan van den 132,134
 Ercken, Elisabeth Jans 167
 Vranckendr.
 Erp, Johannes Willemszoon 59,167
 van — ,pr., keiz.notaris
 Esch, van
 — Adriaen Anthoniszoon — , 150
 schepen van Oi.
 — Anthonis Adriaen 149-150
 Anthoniszoon
 — A.E.M. 126
 — Elisabeth — ,wed. 83
 Johannes Josephus Smits
 — Henrick Jacobszoon — , 61,170
 cl., keiz.notaris, rentm.
 van het Sint Joris-gasthuis
 — Jaspar — ,cl., keiz. en 61-62,
 kap.notaris, kerkm., 102,172
 (pres.-)schepen, 2e secr. van
 Oi., rentm. van het kapittel
 — Jaspar Peter Jacopszoon — ,pr. 61
 — Joseph 117
 Essens, Joanna — ,e.v. 124
 Hendrik Bullens
 Eugenius IV, paus 107
 Europa 52-55,179,189
 Eijghen, Elisabeth Jansdr. — , 169
 e.v. Daniel Gisbertus
 Eijghenbroet
 Eijghenbroet, Daniel Ghisbertus 169

 F
 Fabri zie Lusendonck
 Felix, Servatius — 64,173
 cl., keiz.notaris
 Fenseling, Emiel 118- 119,121,123-124
 Feij, Arnold 190
 Five, Guillaume Jacobi de 134-135
 schoolm. in Zeelst
 Fluterd, Oi. 154

Fonseca, C.F. 6
 Fortuin, pand te Oi. 81,83
 Frankrijk (koning van) 54,189-190
 zie ook Lodewijk XIII en
 Lodewijk XIV
 Franssoen, Aert 202
 Frederik III, keizer 103
 Frederiks, Elisabeth — 173
 e.v. Nicolaus van Meghen
 Frenken, A.M. 6-8,10,16-17,62,
 163,166-171,176
 Fritsen
 — Augustinus 119,121,124
 — Everardus 124

 G
 Geene, Joachim — , 135
 schoolm. in Zeelst
 Geertruidenberg, kapittel 5
 Geffen, past.van zie Philippus van
 Gheldrop
 Geghel, Theodoricus Mathei — , 57
 notaris
 Gehlen, A.Fi. 64,110-111
 Gehuchten, Wilhelmina van — , 184
 wed. Emmert van Kempen
 Geldrop (Gheldrop), van
 — familie 59
 — Johannes 167
 — Joorden Jansz. — , 170
 kanunnik van Oi.
 Jutta — ,e.v. Henrick Jansz. 169
 van der Capellen
 — Philippus — ,cl., keiz. 59,165,169
 notaris, past.van Geffen (?)
 Willem — ,pr. 60
 Geloven, Joost van 114
 (-van Wintelre)
 Gemert 64
 Generaliteitslanden 132
 Gerits(sen) (Geraertsen)
 — Henrick Jan — , 90
 schepen van Oi.
 — Jan Henrick Jan - , 90
 schepen van Oi.
 — Rutger Henrick Jan 89
 Germanen 54
 Gestel 90
 Gestel, van
 — Jan Bartels 181
 — Marcellis Marcellis 198
 Ghemert, Henricus van 63,173
 Ghisbertus, Johannes — , 66,176
 cl., paus. en keiz.notaris
 Ginneken 124
 Ginnoven, van
 — Andries Andries Andrieszoon 152

Ginnoven, van (vervolg)
 Andries Andrieszoon 154
 — Andries Henrick Anthoniszoon 154
 — Jacop Henrick Anthoniszoon 87
 Godefridus, past. van 65,174
 Wintelre en Vessem
 Goeree-Overflakkee 123
 Goossens
 — Antonius 75
 — Gerard — ,secr. van Oi. 8
 Goijaertszoon (Goortszoon)
 — Henrick Aelbrecht — , 90
 schepen van Oi.
 — Willem Lambert Willem 198
 Grassis, Anthonis de — , 66,176
 auditor aan het pauselijk hof
 Grave, kapittel 5
 Griensven, Antonet van — , 124
 e.v. Jozef Ludovicus Nuijens
 Gruijter, Dionijs Gerart 149-150,152
 Goijaertszoon de

 H
 Haaren, van
 — Egidius Adrianus — , 124
 banketbakker
 — Guillaume (Willem) 121,126
 Hubert — ,broodbakker
 — Harrie — ,alias de Mol 126
 — Jozef 126
 — Maria — ,e.v. Alfons Tret 123
 Haarlem 118,124
 Haghen, Wilhelmus (-de Beke) 65
 cl., notaris
 Haghen, Wilhelmus (-van 64,174
 Loenhout), pr.,keiz.notaris
 Haneman zie Johannes Elije
 Hannen(soen)
 — Ansem — ,schepen van Oi. 60
 — Joorden (Jordanus) Ansems 60,
 (Anselmus) — ,pr. kap. 102,105,
 en keiz.notaris, 107,167,170
 past van Wintelre
 Happen, Henrick Goijaert zie Henrick
 Goijaertszoon Loijs
 Hasselmans, Gerit 200
 Henrick Gerits
 Hasselt 56,101,103
 Hatscot, Henricus 66,175
 pr., keiz.notaris
 Hedel, Oi. 149-150,154
 Heerbe(e)k(e), van
 — Ghijsbrecht Janszoon 197
 — Henrick Ghijsbrecht 198
 Janszoon
 — Jan Ghijsbrecht Janszoon 198

Heerbe(e)k(e), van (vervolg)		Neusden, kapittel	5	Houtappel, Arnoldus	164	Kempen van	
— Maria Theresia —	125	Neusden en Altena, Land van	59-60	Hovaert (Honaert), Walterus	65,175	— Adriana	184
e.v. Hendrik de Croon Hzn.		Heuvel, van den		van — ,alias van Herke,		— Emert — ,timmerman	184
Heere, Gerardus de —,	21	— Anna-Maria Janse —	40	pr., paus. en keiz.notaris		— Hendrick	183-184
deken van Oi.		e.v. Hendrik Jan Hendrick		Hoven, van der — zie Hoeven, van der		— Johanna Maria	184
Heilig Kruis, beneficie	168	Kemps		Hubertus, Sint — ,beneficie	102,172	— Johannes — ,metselaar	184
Heck, van		— Joannes Godefridus	40	Hujuwel, Jacobus	171	— Cornelis — ,postbode	184
— Frans — ,goudsmid	121,126	— Martinus	117	Huijbrechts, Andries —,	155,194,198	Kempenland	
— Leonardus	117	Heijden, Adriaan Martenszoon	92	secr. van Oi.		— aartsdiaken van	11
Helmond	52,57,118,124	van der — ,schepen van Oi.				— rentmeester van de	zie Thomas
Helmont, van		Hilsuïndis, e.v. Ansfried,	7,10			geestelijke goederen	van
— Aleijdis, e.v. Gijzelbertus	165	graaf van Hoeij en Strijen				van	Beresteijn
— Gijzelbertus	165	Hilvarenbeek (Beek)	5-26,163	Illustere Lieve Vrouwe	64	— hoogschout van	zie (Henrick)
Helpad, Oi.	93,95	(kapittel)		Broederschap			Bergaigne
Hendrik II, hertog van Brabant	15	— deken	zie Verreept	Italië	53-56,189		
Hendrik III, hertog van Brabant	10,20	— kanunnik	zie Johannes van				
Hendricx (Henrix)			Oerschot				
— Clemens Alexander	118,124	Hobbelen, Cornelis — ,	117,123	J			
— Johannes	167	schoenmaker		Jan I, hertog van Brabant	11	— Hendrik Jan Hendrik	38-42
— Margareta, e.v. Johannes	167	Hoelcop (Hoolkot), Oi.	67	Jan II, hertog van Brabant	15,20	— Hendrik Willem	39
Herke	zie Walterus van Hovaert	Hoernken(s), Arnoldus	64,174	Jan, Sint —		— Jan Hendrik	38-40
Herodus	178	Hoeven (Hoven)		— te 's-Hertogenbosch	175	— Jenneken Jan Hendrik	39-40
Heródias	178	— Elisabeth van der	169	— te Luik	175	— Katharina Willem	169
Hersel, van		— Peter Jacop op de	197	Johannes XXIII, tegenpaus	108	Jacopsz. — ,e.v. Wouter	van den Langenneep
— Daniel — ,kanunnik van Oi.	172	Hoeij en Strijen,	zie Ansfried	Johanneskapel, Oerle	178	— Catharina Jan Hendrik	38-42
- Heilwig — , e.v. Eijmbrecht	63	graaf van		Johanneskapel, Oerle	178	Willem Jacopsz.	169
Pauwelszoon van den		Hollander, Gijsbertus	67,176	Jong, Gerard de	119,121,125	Kemps, Hendrik en	38,42
Berselair		Ludovicus die — ,alias de		(— ,de Sikot)		Katharina — ,fundatie	
— Johannes — ,pr., kap.	63,100	Maren, cl., paus. en		Jonkers, Elisabeth —,	124	Kerkhof, herdgang Oi.	39,81,181,
en paus.notaris,	102,172	keiz.notaris		e.v. Jan Bullens			183,201-202
rentm.van het kapittel van Oi.		Honaert	zie Hovaert	Joordens, Henrick Jan —	59,102,166	Kerkhofs, Anna —,	125
Hertochs (Ducis), Henrick -	66,176	Honij Soit Qui Mal Y Pense	118-126	pr., kap. en keiz.notaris		e.v. Hendrik van der Steen	
van Eersel, past. van		(den Honij)		Joosten, Jacob Jacobs	151-152	Kerkpad, Oi.	95
Middelbeers		Hoolkot, Oi.	67	Joris, Sint — ,gilde	119,121-122	Keulen	
's-Hertogenbosch	6,52,55-57,59,63-68	Hoor, Jan van	73	Joris-dorp, Sint — ,schutterij	118	— aartsbisdom	61,171
(Meijerij)	104,107,115,118,125,	Hoppenbrouwer, de		Joris-gasthuis, Sint —,	60,164,	— kanunnik te	zie Engelbert
	167,173-177	— Dirck (Dieliszoon)	92	rentm. van		van de Spijker	
bisdom	163	— schepen van Oi.		— zie Jan van Auden-		— bisschoppelijke curie	171,176
— bisschop — zie Ghibbertus Masius		— Dirck jr. — ,schepen van Oi.	92	hoven, Henricus Beelaerts,		Keijmjs, Willem	147-148
en Zoes		— Eijmbrecht	92	Henricus Jacobus van Esch		Henrickszoon — ,schepen	
— vicariaat	8	— Gerard	92	Julianus, pauselijk legaat	175	schepen van Oi.	
— kapittel	5	— Gielissen	92	in Duitsland		Kievit, de	
— kapitteldeken — zie Alard Baliart,		Hoppenbrouwers		K		— Johanna	83
Peter de Grom		— Eijmbert Frans	183	Kalken, Daan van	125	— Catharina	83
— kanunnik — zie Alard Baliart,		Eijmbert Jans	183	Kamerijk, bisdom	66-67,161,175-177	Klaasen, Walter	96
Amelrijck Boot, Martinus		Henricus Antonius	121,126	Campinia	85,163	Clabberts	
van Zoemeren		Franciscus — ,notaris		Kanunnikensteeg, Oi.	181	— Cathalijn, wed. Sijmon	81
— Tafel van de H.Geest	104,163,173	Joanna — ,wed. Cornelis	183	— Maijken Sijmon —	81	e.v. Peter Cornelis Spapen	
— H.Geestmeester	zie Hendrik Kuijst	Cornelis Spapen, later e.v.		— Sijmon	81	— Sijmon	81
— beginn — zie Margareta Spijkers,		Jan Baptist van Oirle		Klaverversma, T.	9	Kleef	12
Elisabeth Wijnkens		Willem Antonij	126	Kapelhof, A.	163	Clustermans, Jan Joordensz.	169
— raadsheer te — zie Godefridus		Horst, Henricus Hatart van — ,	67,176	Karel de Grote	54	Coenen, Paulus	169
de Rode		cl., keiz.notaris		Karel V	53,103	Koestraat, Oi.	117
Hespen, Johannes van	zie	Houbraken, Judocus — ,vicaris	8	Karolingische Rijk	54	Koningshoeve, Tilburg	198
Johannes van Neer-Hespen		Houffalze (Merode)	61	Casteren	124-125	Constantinopel	179
Heumen, van		Hout, van (den)		Katharina, Sint — ,gilde	167	Constanz, concilie	108
— Antoon Adriaan	121,123	— familie	75	Kelst, Jeronimus van —,	94,155,194,	Coppens	
weth.van Oi.		— Adrianus	73	secr. van Oi.	201	— Henrick Janssen	181
— Jan — ,kastelein	117,122-123	— Christianus	169			J.A.	14

Costamagna, G.	54	Leuven	56,62-63,67,100,103,177
Kouseband, orde van de	118	— Kath. Universiteit	5,52
Cousmeker, Johannes —,	66,175	— kanunnik te	zie Johannes Pavonis
keiz.notaris		Lepper, Martinus de	76-77
Creijelt, Lambrecht Corstens van	146	Leijdecker, Johannes	63-64,104,173
Kriken, n.n. van der	75	Johannes —,cl., keiz.notaris	
Crispinus en Crispianus,	61	Leijten	
beneficie		— Jan Adriaanszoon	94,153-154
Crom, de		— Willem Aert Peterszoon	93
— Arnoldus — ,kanunnik	172	Liempde	124-125,154
— Jan	171	Lier	66,175
— Petrus — ,kapitteldeken	65-66	— begijn te	zie Aleijdis Jansdr.
van de St. Jan	114,167-168	Marcelissen	
te Den Bosch	175	Lierop	57
Cronenburg, Peter van — ,	135-136	Lieveld, Oi.	154
schoolm. te Zeelst		Lievelt, Henrick Jacobs	172
Kroon (Croon), de		Ansems van	
— Antoon — ,wagenmaker	119,125	Lille	124
— Hendrik	119,125	Limburg, rijksarchief in	163
— Jan	125	Lintermans, Jacob —,	152
— Jan Laurens	117,121-123	chirurgijn	
brouwer		Lith, Johan Charles Henri	121,123
— Joanna Maria — ,	124	Breton van —,burg. van Oi.	
e.v. Hendrik Nuijens		Lodewijk de Vrome	24
Crucen, van		Lodewijk XIII, koning van	189
7- Herman	88	Frankrijk	
— Stentken — ,wed. Jacop	88	Lodewijk XIV, koning van	189
Mathijs Peterszoon van		Frankrijk	
den Berct		Loenhout, Wilhelmus	zie Wilhelmus
Kuile, E.H. ter	7	Haghen van	Haghen
Culemborg	123	Loo, van de — ,familie	90
Cuijck, van		Loon, Dirck Goijaertszoon	150
— Hendrik Peeters	38-40,42	van — ,schepen van Oi.	
armm. te Best		Looven van Wijterloe, Joest van	171
— Johanna Maria — ,	125	Lopense Straat, Oi.	154
e.v. Jan de Kroon		Louwers, Petrus —,aannemer	141-142
Kuijpers, Jan — ,koopman	121,126	Loijs (Happen), Henrick	93
Kuijst, Hendrik — ,	67,177	Goijaert Goijaertszoon	
H.Geestmeester te Den Bosch		Lubberstraat, Oi.	153-154
		Lubberstraatse Kerckpat, Oi.	154
		Luik (bisdom)	14,24-26,56-57,61,
			67,101,161,163-177
		bisschop	8,11-13,100, zie
		Adolf van der Marck, Burchardus	van Metz
		— officiaal	59,64
		— kapittel van St. Jan	65,175
		- kanunnik	zie Joorden Brant,
			Macharius van Den Bosch
		— bisschoppelijke curie	99,101,
			103-104,107,164-177
		Lusendonck, van (der)	
		— Amelius Fabri	163
		— Heilwigis, wed. Amelius	163
		Fabri	
		— Willem	200
		Lijten, J.P.J.	52

M		Melcrood, Henrick Geerlicx	17
Maarschalkerweerd, P.C.B.	52	van de — ,rector van de	
Maerselaar, van de(n)		kerk te Best	
— Aelbrecht (Aelbert)	61,172	Menghelen (Mijngelen)	
— Goijaertken Jansdr.	63	— Art Jan	62
— Jan Peterszoon	202	— Gerardus — ,pr.,	62-63,67,99-100
— Marten Peterszoon	85	keiz.notaris, rentm. van	102,172
Maastricht (kapittel)	25-26,56,64	het kapittel	
	101,163,173	— Jan—,pr-	62
Macharen, past. van	zie	— Cornelis Gerardus	63
	Emondus Buijs	Merhout, Johannes van	64,174
Macharius van Den Bosch — ,	15	keiz.notaris	
kanunnik van Luik		Mercx, Aleijd	165
Marcelissen		Merode, van	
— Aleijdis Jansdr.	66,175	— Floris	85-86,94,194
begijn te Lier		— Maria	86
— Johannes	66	— Rijcalt IV — ,	67,170,177
Marchant, Nicolaus —,	67,176	kanunnik te Oi.	
pr., keiz.notaris		— rentm. van de familie	zie Jaspar
Maren, van		van Esch	126
— Ghijsbertus	zie Ghijsbertus de	Messing, Wilhelmina —	
	Hollander	e.v. Willem Antonij	
— Lia (Johannesdi.)	65,113,165,	Hoppenbrouwers	
(Lieke)	175	Metser, de	
Maria-altaar (Vessem)	102,169	— Anthonij	190
beneficie		— Hendrik (— ,dit Masson)	190
Mariakapel	60,163-164	— Jan — ,secr. van Oi.	92,190
— rector van	zie Godefridus van	— Jan — ,past. van Overwinden	190
	Audenhoven	— Jan Baptist	190
— beneficent	zie Johannes van Baest	— Willem (Janszoon)	92
Marck, Adolf van der — ,	15	schepen van Oi.	
bisschop van Luik		Metz, Burchardus van	14
Markt, Oi.	117,125	wnd.bisschop van Luik	
Marscalcs, Johannes	165	Meijers	
Martens (Schuts?), Jan	76-77	— Hendrik	117
Martinuskerk, Sint — ,	7	— wendrik	117
St. Oedenrode		Middelbeers	171
Masius, Chisbertus — ,	21-22,25	— past. van	zie Henrick Hertoghs
bisschop van Den Bosch		Mi(e)rde, van	
Mathijssen, Heinric	107,169	— Adam — ,notaris	68
Heinricszoon		— Johannes — ,(pr.)	65-174
Maximiliaan, roomskoning	100,103	keiz.notaris	
Mazarin, kardinaal	189	Mikkers, Huijbert — ,	73,75
Mechelen-Brussel, aartsbisdom	5	aannemer	
Medu(w)en, van		Mingroot, prof.dr.E. van	52
— Henricus — ,past. van Oi.	59,165	Moer, Johannes	167
— Johannes Heinrichs — ,	59,165	Moergestel	90
cl., keiz.notaris		Mol, Harrie de	zie Harrie van Haaren
Meer, Jan van der	88	Molder, de	
Meeren, Wouter van de — ,	136-141	— Gerardus (Gerit)	zie Gherardus
schoolm. te Zeelst		Ravens	
Meerveldhoven	132,135-137,141,178	— Henrick	169
Meeuwen (Land van Neusden	59	— Jan — ,kanunnik	164
en Altena)		— Jan Hendrick	169
Megen	125	Molenstraat, Oi.	181
Meghen, Nicolaus van	173	Molenhei, Oi.	119
Meijerijische Courant	118	Mosmans, J.	52,57,59,63-68,
			104-105

Museum voor Religieuze Kunst, Uden	179	Oirschot (vervolg)	
		— secr.	zie J.van Esch, G.Goosens, A.Huijbrechts, J.van Kelst, J.de Metser, J.Nuijens, A.Sgraets
N		— Tafel van de H. Geest	64,66-67 106,162,170-171,174
Nahuijs, van		— Alg.armbestuur	41-42
— Albertus — ,deurwaarder	81	— Bureau van Weldadigheid	41-42
— P.E. — , armm. in Best	41	— ontvanger van het bureau	zie P.E.
Namen	56	— van weldadigheid	van Nahuijs
Nederland	7	— parochie	162
Neer-Hespen	65	— past.	11,16-17, zie D.Berthout, M.van den Boogaerd, H.van Meduwen
Neer-Hespen, Johannes van	65,175	— kapittel	5-26,67,101,103,107, 112,163,167,171,174-176,179
cl., keiz.notaris		— deken van het kapittel	16, zie D.Berthout, G.de Heere, W.Aarts
Neggers, Anna — , e.v. Hendrik de Croon Hzn.	125	— kanunnik	zie T.Bertholdi, A.Bruijninx, J.Jansz. van Geldrop, Rijcalt IV van Merode, W.van Rotelen, A.Tijnagel
Neve, Cornelis die beeldsnijder	62	— rentm. van het kapittel	zie H.Beelaerts J.van Esch, J.van Hersel, G.Menghelen. H.van der Sterren, G.Pauwels Vlemincx
Neve, prof. P.L.	99	Oirschot (Oerschout, Oerschot), van	
Neven		— Agnes — ,begijn te Diest	174
— Agatha Dircksdr.	170	— Daniel — ,ridder — , halfheer van Oi.	8-9,12-14
— Dirck Goeswijnsz.	169	— Daniel — ,c1..kap.	58,102-103,164
Neijnsel, Henricus Gerardus van — ,notaris	57	— Godefridus Arnoldi Jacobi — , cl., keiz.notaris	172
Nieuwstraat, Oi.	124	— Johannes — ,kanunnik te Hilvarenbeek	173, zie Johannes Bekerdij
Niclaessoen, Peter Jan	145	Onze Lieve Vrouw ter Eik (Meerveldhoven)	178
Nistelroij (,Niclaes Arienssoon van —), schepen van Oi.	199	Onze Lieve Vrouw Broeder- schap (notarissen)	68
Noord-Brabant	5,25,56-57	Onze Lieve Vrouwewerk, Oi.	7-9
— rijksarchief	163	Onze Lieve Vrouwewerk (kapittel), Maastricht	25
— gedeputeerde staten	42,138,142	Oorschot, Johannes van — , schoolm. te Zeelst	136
Noord Kempenland, streekarchivariaat	52	Oost-West-Middelbeers	151-152
Notel, herdgang	66,149-150,154, 167,196,199-200	Oostenrijk, Anna van — , e.v. Lodewijk XIII	189
Nuenen, Laurens van — , aannemer	141	Oosterbosch, M.	52,101
Nuijens		Oosterwijch, Henricus Lucassen van — ,cl., keiz.notaris	58,64,164
— Hendrik — ,banketbakker	121,124	Orcy, Henricus de — , abt van St.Laurentius (Luik)	67,176
— Jozef Ludovicus	124	Oss	118,124
— Justinus	119,121-122,124	Oss, Jan van	171
Nijvel	56		
O			
Odulphuskapel, Best	168		
Oerle	64,73,75,135,166,174,178-179		
Oerle (Oirle, Ourle) van			
— Jan Baptist	183		
— Wouter	64,173		
Oerselmans, Andries Cornelis	153		
Oirschot	passim		
— heer van	18, zie Rijcalt van Merode, Danel van Oirschot		
— schout	zie Wouter van Elmpt		
— schepenen	39,66		
— burg.en wethouders	119		
— burg.	zie J.C.H.B. van Lith		

Ostade, Willem van	90	Reusel	125
Oud-Brabant, café te Oi.	117-118	Riethoven, schoolm. te	zie P.N. Panken
Oude Kerkstraat, Oerle	73	Risingen, Leonius van	164
Oudenhoven	zie Audenhoven	Robillart, Jan — ,kanunnik	171
Overwinden, past.te	zie Jan de Metser	rector van het St.Brigida-altaar	zie St.Oedenrode
Oijevaer, huis te Oi.	181,183	Rode	
		Rode, de	
P		— Godefridus — ,raadsheer	66,176
Panken, P.N. — , onderwijzer te Riethoven	118	te Den Bosch	
Papenvoert, van de		— Wilhelmus Nicolaus	64,173
— Elisabeth, e.v. Sijmon	105,168,170	Roefs, Goijaert Huijbrecht	196
— Sijmon	105,168,170	Roesmont, Ghiselbertus — , cl., keiz.notaris	65,175
Parijs, schepenen van	190	Roet	
Paulus II, paus	107	— Jan	173
Pavonis, Johannes — , kanunnik te Leuven, hof paltsgraaf	100	— Rutger	173
Penninx, Marten Aelbrecht	153-154	Roggen, Cornelius — , cl., paus. en keiz.notaris	62,67,177
Persoens, Godefridus	169	Rome	115,172,176
Petershem, van		Romeinse Rijk	53-54
— Elisabeth — , e.v. Daniel van Vlierden	168	Rosmalen	123
— Willem — ,kanunnik	168	Rosuth, Theodorus van — , notaris	56-57
Petrus dictus Pica	56	Rotelen (Roetelen), van den	
Petruskerk Sint — ,Oi.	8-10,18,105 113-114,166	— Elisabeth Willem	165
Philips de Goede	16	— Elisabeth, e.v. Goeswinus	165
Pisa	108	— Goeswinus	164-165
Pistoris, Johannes — , cl., paus. en keiz.notaris	66,176	— Mechtildis, e.v. Goeswinus	164
Polsdonk (Posdonk), Oi.	93,95	— Wilhelmus — ,past. van Boechout, kanunnik te Oi.	165
Polslauwer, Petrus — , cl., keiz.notaris	64,173	Rotem (Halen)	56
Pomerio	zie Mercelis van den Boogaert	Roij, van (de)	
Postel, abdij	57,163,174	familie	191
— provisor	64,166	— Dielis Peeters	81
Predikheren, orde	10-11	— Elias Aart — ,smid	81
— prior	zie Willem van Eik	— Hendrik Janse — , armm. te Best	38
Princée		— Johanna Geertruij — , e.v. Jan Baptist de Metser	190
— Everdina — ,e.v. Frans	126	's Roijen, Gerart Gerartszoon	85
van Heck		Roijenbaert, herberg	154
— Gerard	121,124,126	Rutten, Heilwig Woutersdr. e.v. Jan Dirckszoon Stockelmans	62
's Princen, Severinus Laurensz.	169	Ruijther, Adrianus Zegeri	67,177
Provinciaal Genootschap voor Kunsten en Wetenschappen	118	die — ,cl., paus. en keiz. notaris	
Putten (Puteo), Arnoldus van — , paus. en keiz.notaris	57	Rijkesluisstraat, Oi.	81
R		S	
Raad van State	135-136,141	Salomé, dochter van Herodias	178
Radulphi, Theodoricus — , cl., keiz.notaris	65,174	Sandé, van de(r)	
Ravens alias die Molder, Gherardus	67,177	— Ida Lambertus — e.v. Joannes Godefridus van den Heuvel	40
Renier, scholaster van Tongeren	13	— Margaretha — , e.v. Willem van der Steen	124

Sande, van de(r) (vervolg)	
- n.n. -, goudsmid	117
Sanden, August van der	117
Schatkuijl, Oi.	154
Schellekens, Theodorus	183
Schepens, Marieke Peter	202
Goijaert -, wed. Philip Jan Philips Stans	
Schilders, Mathias -, kanunnik, keiz. notaris	64,173
Schoenmakers, A.M. -, deurwaarder	117,121-123
Schoet, Henrick Henrick Luppensz. van de	168
Schouw, Jan -, notaris	183
Schutjes, L.H.C.	8
Schuts	
- Maria	76
- Marten	76
Schijndel	67,123,164,177
- past. van	zie Amisius Dekkers
Sebastiaan, Sint	60
beneficie	
Sebastiaan-gilde, Sint	117-126
Zeelst	63,132,135-138,141,178,202
- schoolm. —————	zie P. van Cronenburg, W. van der Meeren, J. van Oorschoot
Zeist, Johanna van -, e.v. Franciscus Wilhelmus Verheijden	125
Sengers, Johannes	77
Zevenaar	124
Sgraets, Aert -, secr. van Oi.	90,94,149,155,194
Sikot (Den Bosch)	125, zie Gerard de Jong
Sint Oedenrode (Rode)	6-26
- kapittel	5
Sint Truiden	56
Scaubroek	
- Arnoldus	168
- Beatrix	168
- Johannes	168
Smalvelt, Best	38
Smits	
Henricus Josephus	83
Johanna Maria	83
- Johannes Josephus -, bakker	83
- Josephus Cornelis -, bakker	83-84
- Michael Josephus	83
- Nicolaas Carolus Joannes Maria -, bakker	84
Zoemeren, Martinus van -, kanunnik van de St. Jan (Den Bosch)	65,175
Soerakarta (Ned. Indië)	123
Zoes, bisschop van Den Bosch	8
Soet, Mathias	175
Son	125
Zonbergen, abdis van	175
Zonderwijk-Veldhoven	64,174
Zoutleeuw	56
Spapen	
- Jan -, hoefsmid	83
- Cornelis Cornelisse	181,183
- Louis Cornelisse -, hoefsmid	81
- Peter Cornelis	81
Spiere, Johannes de notaris	56-57
Spierinck(x)	
- Henrick	194
- Wilhelmus -, pr., paus. notaris	66,176
Spoordonk	95,154,183
Spoordonkseweg	154
Spulle, Aleijdis van	173
Spijker, Engelbert van de kanunnik te Keulen	67,114,170,176
Spijkers, Margareta -, begijn te Den Bosch	66,175
Stadecker, Arnoldus Daniel van de	164
Stans, Philip Jan Philips	200
Staten-Generaal	5,132,134-135
Steen, van der	
- Antoon	118-119,124-125
- Hendrik	125
- Cornelis -, smid	125
- Maria Catharina -, e.v. Jozef van Haaren	126
- Willem (2)	124-125
Steenbergen, kapittel	5
Sterren, Hendrick van der -, rentm. van het kapittel Oi.	201
Stockelmans	
- Henricus -, pr., keiz. notaris	62,172
- (Herman) -, schepen van Oi.	155
- Jan Dirckszoon	62
Stokkem	56
Straten, herdgang	64-65,91-92,196,199-202, zie ook Joorden Brant
Strijen, graaf van Hoeij en -	zie Ansfried
Strijp, van	
- Elisabeth Thomasdr.	zie Elisabeth Thomasdr. van de Venne
- Jan -, rector van het begijnhof te Hoogstraten	170
Zuetrix, Margareta Jansdr.	168
Zuidelijke Nederlanden	53
Zuidoost-Brabant, streek-archief -, rayondepot Oi.	52
Sweerts de Landas, baron	117

T	
Tartwijk, van -, stamlijst	31-35
Teeffelen, Mechteld Brijnendr.	171
van -, e.v. Hendrick Meusz. van Driemijlen	
Thijssoen, Henrick Jan Joris	145
Tenen	56,65,175
Tilburg	197-198
Tongereren	56
- scholaster	zie Renier
Tongerlo, abdij	14,163
Trente, concilie van	22,25
Fret, Alfons	118,123-124
Tnniteitsaltaar, beneficie	167-168,171
Tiogesse de Beijerod, Johannes -, paltsgraaf	103
Twaalf Apostelen, beneficie	102,175
Tijnnagel, Alexander -, kanunnik te Oi.	25
Uden	59,179
- priester te	zie Rutgher Voss
Utrecht, bisdom	56,59-60,161,165,168
- bisschop	zie Ansfried, graaf van Hoeij en Strijen
V	
Veess	
- Heijlwigis	164
- Ida	164
Valkenburg	56
Velde, Cornelia van der - wed. Hendrick van Kempen	183
Velden-Arcen	124
Veldhoven	52,63-64,77,100,138,178
- burg.	73
Veidhoven-Zeelst-Blaarthem, dingbank	135
Ven, van de	
- Henrick Marcellis Jan Willemszoon	89
- Jan Janse	39,42
- (Peter Wouters) -, schepen van Oi.	199
Venne (alias van Strijp), Elisabeth Thomasdr. van de	170
Venrade, Johannes Gruter de -, pr., kanunnik, keiz. notaris	65,175
Venraij	123
Verenigde Nederlanden, republiek	53,56,141
Verheijden	
-- Franciscus Wilhelmus Lambertus Sebastiaan -, stoelenfabrikant	125,121,125
Verhoeven, Pieter	183
Verreept, deken van Hilvarenbeek	15
Verrenbest, herdgang	38-39
Versailles	189
Verspeek, Willem	117
Vessem	102,169
- past. van	zie Godefridus
Vessem, van	
- Ghijsbrecht Gregorissen	91
- Henrick	163
Vlamings, Jan. H.	124
Vlem(m)incx	
- Ghijsbrecht Henrick Ghijsbrechts	196
- Ghijsbrecht Pauwels -, pr., rentm. van het kapittel van Oi.	60
- Cornelia Henrick Ghijsbrechts	196
- Martinus -, cl. kap. en keiz. notaris	60,102,170-171
- Marten Henrick Ghijsbrechts	195
Vleut, Best	38
Vlierden, Daniel van	168
Vlodrop, Johan van -, schoolm. te Zeelst	135
Vogels, Cornelis -, klompenmaker	184
Volder, Henrick Christiaensz. de	167
Voert, Lutgardis van der - wed. Johannes Moer	167
Voss	
- Rutger -, keiz. notaris	59,167
- Rutgher -, pr. te Uden	59,169
- Willem	169
Vrijthof, Oi.	7-8,113
Vught	136
Vughts, Joanna Huberdina Petronella -, e.v. A.A.F. van den Bogaert	185
Waesberghe. J.F.A.M. van	24
Wal (Blanckers), Barbara Goort van de	39
Wassink, Wilhelmina - e.v. Adrianus van Hout	73
Weerhout	
- Johannes	66,175
- Mechtildis, e.v. Johannes	66,175
Weert, Joseph van	183
West Romeinse Rijk	53-54
Westerlaken, Gerard -, kastelein	117,119,122-123
Wetten, P. van	75
Wiel, prof.dr. C. van de	5
Willem, past. van Eerschoot	164
Willibrord, sint -, beneficie	171

Wintelre	114, zie ook Joost van Geloven	
— past.	zie Jordanus Anselmus Hannen en Godefridus	
Wit, G. de — ,		137
burg. van Zeelst		
Woensel		136
— schepenen van		166
Woeringen, slag bij		12
Wouters		
— Jacop Peter Willem		195
— Jan Niclaas		145
— Cornelia —		124
e.v. Justinus Nuijens		
— Corsten		94
— IJken —, wed. Henrick		94
Goijaertszoon Loijs (Happen)		
Wuest, Alardus		164,169
Wijnants		
— Christina		77
— Martinus		77
— Willemijna —		73,77
wed. Jan van Hoorn		
Wijnkens, Elisabeth —		164
begijn te Den Bosch		
X		
Xanten	61,171, zie ook Johannes van Buetzelaar	
Y		
Z = S		

- 7 maart 1650: huis van Mr. Gerart Goossens
- 10 aug. 1650: Andries Gerits klein huiske

Ook daarna blijkt Dirk Toirkens nog enkele keren als herbergier c.q. brouwer vermeld te zijn en we nemen aan dat dit zijn feitelijke beroep was, alhoewel hij in 1651 vermeld wordt als landman (= boer).

Het pachten (innen) van diverse belastingen en tienden door Dirk Toirkens

Hieronder volgt een overzicht van een aantal belastingen waarvoor Dirk Toirkens als pachter of medepachter is opgetreden. Deze lijst zal waarschijnlijk niet volledig zijn, gezien b.v. het vermeldde in een Oirschotse schepenaakte van 30 oktober 1671; daarin wordt van o.a. Dirk Toirkens vastgesteld dat hij vele jaren lang veel verschillende tienden van verschillende heren heeft ingevorderd.

- A. Pacht van de impost op hoorgelden en bezaaide mergens in Oost- en Middelbeers
 - 1 okt. 1654 t/m 30 sept. 1655 borg
 - 1 okt. 1659 t/m 30 sept. 1660 pachter
 - 1 okt. 1660 t/m 30 sept. 1661 pachter
- B. Pacht van de impost op hoorgelden en bezaaide mergens over Veldhoven, Meerveldhoven, Zeelst en Zonderwijk
 - 1 okt. 1661 t/m 30 sept. 1662 medepachter
- C. Pacht van de impost op hoorgelden en bezaaide mergens over Oirschot
 - 1 okt. 1661 t/m 30 sept. 1662 medepachter
 - 1 okt. 1665 t/m 30 sept. 1666 pachter
- D. Pacht van de impost op bieren, wijnen etc. in Oirschot
 - 1 okt. 1657 t/m 30 sept. 1658 pachter
 - 1 okt. 1658 t/m 30 sept. 1659 pachter
- E. Pacht van de extra belasting op het gebruik van uitheemse bieren in Oirschot
 - 1 okt. 1664 t/m 30 sept. 1665 pachter
- F. Belasting op 't gemaal en de slagmolen in Oirschot
 - 1 april 1663 t/m 31 maart 1664 - pachter
- G. Kollekteur van de verpondingen in Oirschot
 - 1 april 1663 t/m 31 maart 1664 kollekteur
- H. Pacht van de smaltienden over Middelbeers toebehorende de kanunniken van Oirschot over vlas, varkens, lammeren etc.
 - 1656 medepachter

- 1657 medepachter
- 1660 pachter

I. Pacht van de clampetienden

- 1665 pachter

Verder was Dirk Toirkens in 1655 achtman en dus ook voor zijn herdgang in dat jaar van 1/1 t/m 31/12 zetter en inner van de dorpsbelastingen (imposten). Dat het lang niet altijd pais en vree was in zijn tijd als belastingontvanger moge uit enkele zaken blijken:

- op 19 april 1655 heeft Dirk Toirkens als achtman ruzie gekregen met burgemeester Renier Aarts van de Ven bij de afrekening. Toirkens heeft geslagen en heeft een mes uit zijn schede getrokken.
- op 10 juli 1659 wordt Toirkens ruwweg de toegang geweigerd om de biervoorraad op te nemen in de kelder van Merike Jan Aert Sijkens, de vrouw van Jan Aert Legius. Zij vindt Toirkens niet goed genoeg.
- op 9 oktober 1660 wordt in Middelbeers zijn paard en kar een eind weggesleept, er is een kar wiel afgebroken en de huid van de kar is op verschillende plaatsen doorsneden. Er blijkt zelfs met hagel geschoten te zijn.

Overige openbare functies van Dirk Toirkens

Op 13-9-1656 wordt hij samen met Jan Peter Sgraets voor de herdgang Kerkhof door de gemeente Oirschot aangesteld om te zoeken naar gemeenschappelijke gronden die geschikt zijn om door de gemeente verkocht te kunnen worden. In 1661 is Dirk Toirkens "gezworene" (erfmeester) voor de periode 1/1 t/m 31/12 van dat jaar.

Dat hij deze functie daarna nooit meer uitgeoefend heeft kan te maken hebben met het feit dat Dirk Toirkens in het najaar van 1661 samen met enkele andere personen uit Oirschot een proces is begonnen tegen de destijdse sekretaris van Oirschot P. van An del.

Deze van An del was erg goed bevriend met Otto Schraffert en diens vrouw Ploos van Amstel, de ontvanger van de middelen over Kempenland en burgemeester van Hattum.

De financiële toestand van Dirk

Hij moet rond 1655 niet geheel onbemiddeld zijn geweest. Van de kant van de Goossens familie part hij voor 1/8 deel mee in een obligatie van de gemeente Oirschot ad f 4.000,— (zijn deel is dus f 500,—), welke obligatie in het najaar van

1651 door de familie Goossens verkocht wordt. Van zijn moeder erft hij in 1652 f 1.000,— en nog eens j 150,— kapitaal.

In november 1655 biedt hij mede op herberg de Zwaan voor ruim f 2.000,— en in december 1655 biedt hij mee bij de verpachting van de tienden van Clara van Grevenbroek met een bod van J 2.600,—. Dat zijn vrij forse bedragen in die tijd. Overigens worden beide kopen niet aan hem, maar aan hoger biedenden gelaten. Rond 10 jaar later in april 1665 verkoopt Dirk enkele stukken grond voor in totaal f 580,— waarbij slechts f 130,— overblijft voor Dirk Toirkens en het restant f 450,— direkt betaald wordt aan Roelof Willems van Kerkoerle als gemachtigde van de heer ontvanger Schriek.

Dat duidt er dan al op dat Dirk Toirkens deze percelen heeft verkocht om te kunnen voldoen aan de verplichtingen inzake diverse gepachte belastingen.

Op 11 september 1669 wordt er door deurwaarder Floris de Visser namens Johan Blankevoort, ontvanger van Kempenland, beslag gelegd op alle goederen van Dirk Toirkens. Deze zit dan blijkbaar flink in de financiële zorgen.

In oktober 1670 wordt er een openbare verkoping gehouden van het huis in de Notel maar er is niemand die er voldoende voor heeft willen bieden.

In november 1671 herhaalt zich hetzelfde. Namens Floris de Visser wordt er weer een openbare verkoping gehouden. Ook dan is er weer niemand die voldoende wil bieden.

Uit een schepenakte van 8 maart 1672 blijkt dat het huis in de Notel met nog 4 andere percelen, totaal 23 á 24 lopenzaad, openbaar zijn verkocht; het totaal brengt f 800,— op plus f 200,— voor de slagen. De opbrengst verdwijnt echter naar Maria van Varick, weduwe van de heer Johan Blankevoort, die vanwege de verpachting van 's lands middelen, veel geld te vorderen had van Dirk Toirkens en waarvoor Dirk Toirkens bovenvermeld huis en percelen grond in onderpand had gesteld.

Of er van de opbrengst van f 1.000,— nog iets voor Dirk Toirkens overbleef is niet bekend.

In een akte van 27 juni 1680 wordt door schepenen van Oirschot nog eens vermeld dat de weduwe van Dirk Toirkens dan insolvent is en haar goederen heeft moeten verkopen wegens een vordering van Jonker Johan Blankevoort, tijdens zijn leven ontvanger van 's Rijksbelastingen. De nieuwe ontvanger over Kempeland, Otto Schraffer, burgemeester van Hattum, had blijkbaar toch nog steeds geld te vorderen. De schepenen van Oirschot wijzen er Ploos van Amstel, de weduwe van Otto Schraffer, op, dat niet alleen Toirkens, maar ook Jacob Zeelands en Jan van Oekel, door de Franse oorlogen allen in zeer slechte financiële staat zijn gekomen en dus niet kunnen betalen.

Dit is dus waarschijnlijk de reden dat de weduwe Francien Toirkens bijna geen goederen, ook het huis met brouwerij niet, aan haar kinderen heeft overgedragen, maar door schulden gedwongen was de goederen in snel tempo na de dood van haar man te verkopen.

In een processtuk van 1687 wordt 17 jaar na datum door de kinderen van wijlen Renier Aarts van de Ven een schuld gevorderd van f 66,6.— wegens gekochte viswaren, specerijen, bier, brandewijn, etc. Hiervoor had Dirk Toirkens op 24 januari 1670 een schuldbekentenis getekend, maar dit was na al die tijd nog niet betaald.

Hieruit blijkt dat ook de weduwe nog in geldelijke moeilijkheden zat, een bedrag van f 66,6,— was gezien haar destijds bezittingen in 1687 van ca. 11 lopenzaad land anders toch niet zo onoverkomelijk.

Dirk Toirkens voogd over 7 minderjarige kinderen van Dirk de Metser (overleden) en Paulina Henrick Pauwels Habraken

Na een proces in februari 1659 gevoerd, aanvaardt Dirk Toirkens, gedwongen deze aangehaalde voogdijschap, omdat hij van de zijde van Dirk de Metser, een van de weinige bekwaam geachte personen in Oirschot wonende familieleden is. Dirk Toirkens is zowel een volle neef van de overleden Dirk de Metser als ook een volle neef van de weduwe Pauline Habraken. Diverse andere in dit proces naar voren gebrachte personen komen niet in aanmerking voor deze voogdijschap:

Guilliam de Metser, oom van Dirk de Metser is onder voogdij geplaatst wegens zijn klein verstand

Goijaert Andries Goossens, oom van Dirk de Metser, woont in Eersel en heeft al 10 à 20 jaar een zieke huisvrouw (Hendriksken de Metser)

Willem de Metser, broer van Dirk de Metser is pastoor van Leefdaal, 25 mijlen van Oirschot, bovendien geeft deze al alimentatie voor 2 van de 7 kinderen Mathijs van der Achter, gehuwd met Maria de Metser, zuster van Dirk de Metser, valt af omdat hij als "weijman" de kost buiten Oirschot verdient

Aalken de Metser, zuster van Dirk de Metser, is 8 à 10 jaar geleden getrouwd en woont nu in het land van Leuven

Halfbroer Peter Aerts de Roij valt af omdat er een voogd moet komen van vaderszijde

Meester Johan Odulphus Goossens, notaris verweert zich met het argument dat hij alleen een neef is van Dirk de Metser.

Dirk Toirkens heeft zelf getracht de volgende personen naar voren te schuiven voor deze voogdijschap, die echter niet geaccepteerd worden:

—Meester Moijses Wichmans, oom van Paulina Habraken, deze woont echter in Peer, land van Luik

—Hendrik Gijsbert Vlemmings, aangetrouwd oom van de minderjarige kinderen, wordt als te oud aangemerkt en er is geen bloedverwantschap

—Aart Daniels de Roij, grootvader van de minderjarige kinderen, geen bloedverwantschap.

Sint Sebastiaans (schutters) gilde

In 1644, dus op 18 of 19-jarige leeftijd, direkt na zijn huwelijk treedt hij toe als gildebroeder van het Sint Sebastiaansgilde in Oirschot, waarvan hij verder tot zijn dood in 1677 lid zal blijven. Hij zet hiermee de familietraditie voort, zijn vader Hendrik Toirkens en zijn grootvader Meester Dirk Toirkens waren eveneens lid van dit gilde.

In de gildeboeken wordt hij met een aantal titels of functies vernoemd:

van 1644 - 1659	gewoon gildebroeder
in 1659	vice hoofdman
in 1662	koning
in 1663 (1 okt.)	koning
van 1675 - 1677	hoofdman

In 1737 is er nog een schild van Dirk Toirkens aanwezig.

Juridische kwesties om geld

Uit diverse aktes blijkt dat Dirk nogal eens iets van zijn brouwerij en herbergkanten te vorderen had.

In 1672 en 1673 probeert hij b.v. zijn geld te verkrijgen van ene Meester Gerart van Roij, metselaar, die in Geel (België) woont. Deze Gerart van Roij heeft het doen voorkomen dat hij namens Arnoldus Feij, steeds bier voor diens rekening bij Toirkens gekocht zou hebben. Arnold Feij verklaart op 27 maart 1673 dat hij echter nimmer aan Gerart van Roij of aan diens knechten opdracht heeft gegeven om namens hem, bier te kopen bij Toirkens, zijn buurman.

Of Dirk Toirkens dit geld later via de dingbank in Mol heeft weten te verkrijgen is nog niet uitgezocht.

Overlijden van Dirk Toirkens

Dirk overlijdt einde februari 1677 op ruim 51-jarige leeftijd. Hij wordt op 24 februari 1677 in de Sint Pieterskerk in Oirschot begraven.⁴⁾

Weduwe Francien

Na Dirks dood in februari 1677 verkoopt zijn weduwe in een aantal jaren de diverse eigendommen. Zoals eerder vernoemd werd dit gedaan om de schulden in te lossen, niets van de goederen zelf wordt aan haar kinderen overgedragen.

Achtereenvolgens verkoopt zij:

- in 1678 het voorste veld tot Gestel, 6 lopenzaad
- in 1681 aan Goossens Dirks van Roij, de "Dielis Peters akker", groot 3 lopenzaad, 26 roeden
- in 1681 het steenovenvelt, groot 6 lopenzaad
- 14-1-1681 het huis aan de Koestraat aan Nicolaas Hoppenbrouwer, president-schepen voor f 600,—.
- Waar de weduwe na 14-1-1681 is gaan wonen is nog niet uitgezocht.
- 18-3-1681 draagt zij al haar overige "waeij en saaijlanden", alle in Oirschot gelegen over aan haar kinderen. Zij bedingt echter het vruchtgebruik daarvan tot haar dood
- 7-6-1681 verkoop aan Dielis Bastiaan Coopal van de "Adam Thomaswey" aan de Heuvel (Papenvoort) groot 3 1/2 lopenzaad
- 10-5-1683 verkoop aan Marthijn Christiaan Sweerts een stuk land "in de Slimp" bij de Oerschoren, groot 5 lopenzaad
- in 1684 verkoop aan Anna van Beugen in Den Bosch de "Schoendonk" groot 7 lopenzaad
- in 1690 verkoop aan de heer van Oirschot, een nieuw camp groot 4 lopenzaad, 30 roeden
- in 1695 verkoop aan Adriaan Cornelis de Crom van de "Papenvoort" groot 2 lopenzaad
- in 1696 verkoop aan de Weduwe van de heer Abraham Elsevier van "de Standert", groot 4 lopenzaad, 34 roeden.

Overlijden van Francijna Goossens

De weduwe overlijdt in 1701, op ongeveer 79-jarige leeftijd, 24 jaar na de dood van haar man. Ook zij wordt in de Sint Peterskerk in Oirschot begraven, op 24 maart 1701.

NOTEN

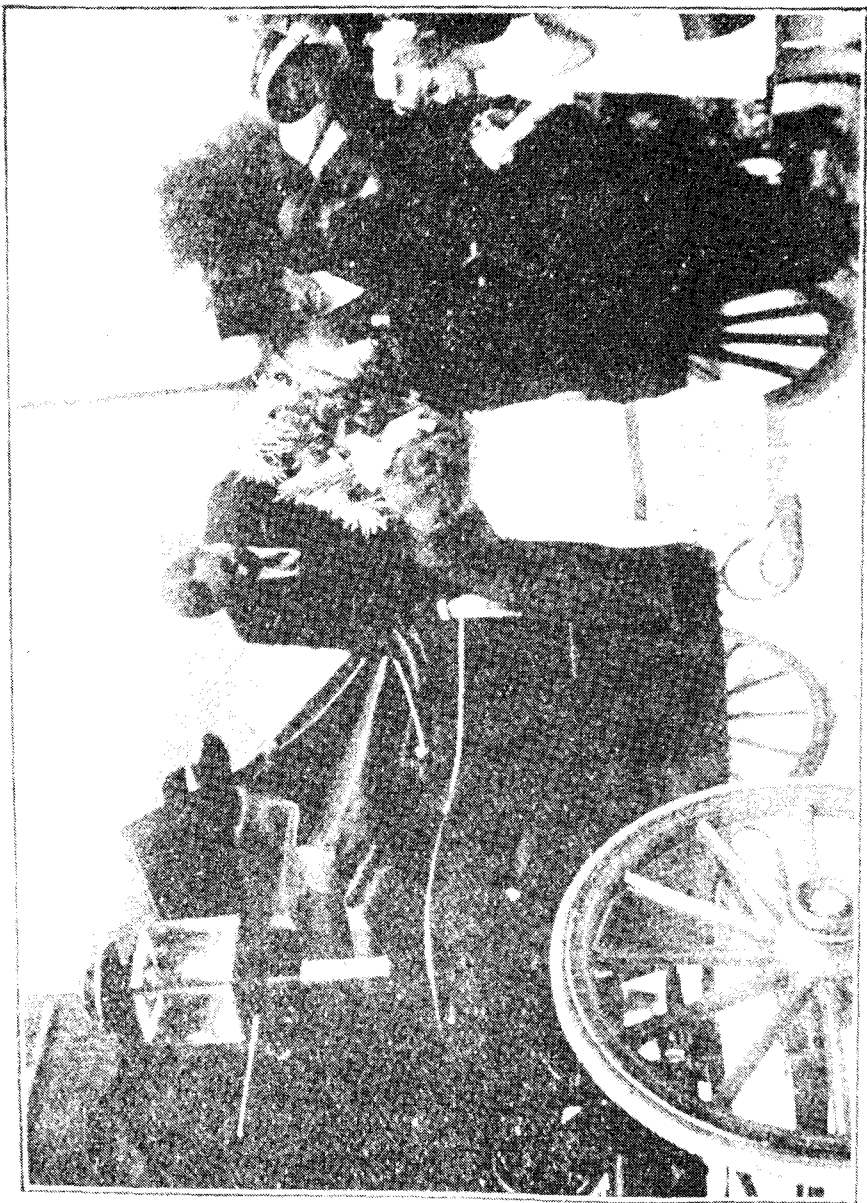
1. Doopboek Oirschot 1816-1646, blz. 90.
2. R.A. Oirschot, inv.nr. 156.
3. Trouwboek R.K. Par. St. Petrus Oirschot nr. II BA - 1618-1651.
4. R.K. Doodboek Oirschot 1675-1690 Kerkhof.

III. EEN NIEUWE BURGEMEESTER IN BERGEIJK

door R. Goossens

Na een ambtsperiode van 36 jaar neemt op 8 juli 1930 P.J.G. Aarts afscheid als burgemeester van Bergeijk.¹⁾ In de raadsvergadering van 7 juli wordt bij dit feit even stilgestaan. J.W. Aarts, wethouder en loco-burgemeester, houdt een toespraak waarin de verdiensten en de inzet van de burgemeester worden genoemd: "Toen U voor 36 jaren met Uw installatie de belofte deed de belangen dezer gemeente steeds trouw te zullen dienen, heerschte er vreugde in Bergeijk, wat U insgelijks heeft kunnen ondervinden bij Uw 25 jarig ambtsjubileum in 1919 door de grootsche hulde en groote blijken van sympathie U toen gebracht."²⁾

Eén maand later, op 6 augustus 1930, wordt de nieuwe burgemeester benoemd.³⁾ Het is Johannes Martinus Hermanus Klardie, geboren te 's-Hertogenbosch op 10 juli 1875 en op het moment van zijn benoeming burgemeester van Maarheeze.⁴⁾ De Eindhovensche en Meierijsche Courant (EMC) bericht uitvoerig over dit feit: "Men schrijft ons uit Maarheeze. Zooals reeds in dit blad werd gemeld is de E.A. Heer J.M.H. Klardie met ingang van 15 augustus benoemd tot burgemeester van Bergeijk. Enerzijds verheugen we ons over dit door H.M. de Koningin genomen besluit en anderzijds betreuren we het den eminenten en voortvarenden burgervader te moeten zien heengaan. We kunnen niet anders dan burgemeester Klardie hartelijk geluk wenschen met deze promotie. Slechts weinige jaren heeft Maarheeze de heer Klardie als burgemeester mogen bezitten. Voor een 6-tal jaren werd hij door H.M. de Koningin, na den dood van burgemeester Moors, tot burgemeester van Maarheeze benoemd. Hier hebben we den burgemeester leeren kennen als een krachtig leidsman en burgervader. Hij heeft steeds veel ambitie met groote kennis en studie doen gepaard gaan om de belangen der gemeente Maarheeze en haar inwoners te behartigen. In moeilijke omstandigheden (o.a. de annexatie van Soerendonk, Sterksel en Gastel met Maarheeze, en alles wat daarmee in verband staat) heeft burgemeester Klardie hier veel, zeer veel tot stand gebracht. Hoewel bij zijn benoeming niet in de gemeenteadministratie onderlegd, heeft hij bewezen in welk een korte tijd hij zich in de gemeentezaken thuis voelde. Dit kwam dan ook vaak tot uiting in de gemeenteraadsvergaderingen waarin de heer Klardie de aan de orde komende onderwerpen van het begin van zijn optreden af volkomen beheerschte. Hij leidde steeds de vergaderingen op een uitstekende manier, zoodat de goede harmonie onder de leden, welke vóór dien wel eens te wenschen overliet, spoedig was teruggekeerd. Zijn parool was te streven om ieder het zijne te geven en elken inwoner, al woonde deze ook op het ver afgelegen stille Gastel of Sterksel, recht

*Aanbieding bloemen aan burgemeester Klardie.
(Eindhovensche Illustratie 1930; repro. P. Stawinski).*

te doen wedervaren. Hij leefde en werkte in ons midden met groote bescheidenheid en ieder was getuige van zijn daden en van zijn liefde voor de belangen van zijn inwoners. 't Is dan ook geen wonder dat onze inwoners hem eeren en beminnen en vanzelfsprekend noode uit hun midden zien heengaan. De heer Klardie gaat thans een grootere gemeente besturen, een waardig arbeidsveld voor de groote werklust en geestkracht van den burgemeester. Wij twijfelen niet, of met den groei en bloei der mooie gemeente Bergeijk zal het steeds crescendo gaan."⁵⁾

Intussen wordt in Bergeijk de inhuldiging voorbereid. Burgemeester Klardie zelf wil een eenvoudige plechtigheid, terwijl de gemeenteraad een krediet beschikbaar wil stellen van f 200, —.⁶⁾ Op 28 augustus staat het programma voor de feestdag in de EMC.

Een comité zal de burgemeester inhalen bij de gemeentegrens, daarna volgt een rondrit door de gemeente en een receptie ten gemeentehuize en de dag zal worden afgesloten met een serenade door de harmonie Echo der Kempen.⁷⁾ De EMC bericht hoe de festiviteiten op 1 september in Bergeijk zijn verlopen: Maandagmiddag 2 uur; feestelijke ontvangst van heer Klardie als nieuwe burgemeester van Bergeijk. Aan de grens tussen Bergeijk en Westerhoven is een ereboog geplaatst "Hulde aan onzen burgemeester". Volgt een welkomstwoord door Fr. Aarts, het hoofd van de school: "Wees welkom in Bergeijk met zijn eenvoudige rustige vreedzame en nijvere bevolking, waar landbouw en nijverheid hand aan hand gaan, waar geen buitengewone welvaart heerscht, maar waar toch alle menschen hun brood verdienen."

Een dochtertje van de heer Hoyinck van Papendrecht "sprak den nieuwen Burgemeester en Mevrouw in mooie woorden toe, en hoewel ze nog klein was en niet weet wat een Burgemeester is, hoopt ze dat de nieuwe burgemeester die door alle inwoners van Bergeijk met blijdschap wordt ontvangen, spoedig alle sympathie zal trekken en bood tevens een prachtigen bloemruiker aan". Daarna volgde een rijtoer door de gemeente met voorop een Garde d'honneur uit de rijvereniging het Loo gevolgd door de harmonie Echo der Kempen. Onderweg was er een stop ter hoogte van de Ursulinenschool waar de schoolkinderen met vlaggetjes stonden te zwaaien. Juffrouw Moeskops sprak een welkomstwoord en overhandigde een bos bloemen. Na de receptie, waar alle burgemeesters van de omliggende gemeenten aanwezig waren, volgde om 16.00 uur een serenade door harmonie Echo der Kempen. De rijtoer werd voortgezet in de richting van de bijzondere school op het Hof, met als laatste de bijzondere school op de Weesch, waar schoolkinderen en de burgerwacht een defilé hielden. Om 20.00 uur werd er een groot concert in de verlichte kiosk door de harmonie "waarna tot laat in den avond een gezellig(drukke) sate en alle inwoners hebben bijgedragen dezen dag tot een orn'ergetelijkLn te iliakLii."8)

Ontvangst burgemeester Klardie op het Bergeijkse gemeentehuis.
(Eindhovensche Illustratie 1930; repro. P. Stawinski).

In het gemeentehuis heeft die dag ook de plechtige installatie van burgemeester Klardie plaatsgevonden. Dit is gepaard gegaan met de gebruikelijke toespraken, waarin van alle kanten gehoopt werd, dat de samenwerking met de burgemeester vruchtbaar zal zijn. Opmerkelijk in de toespraken is de aandacht die de ontginningen van de woeste gronden krijgen.⁹⁾

Burgemeester Klardie wordt reeds kort na zijn installatie door de harmonie Echo der Kempen aangezocht plaats te nemen in het bestuur. In eerste instantie stemt hij toe en wordt voorzitter, maar al spoedig bedankt hij voor deze functie om vervolgens tot ere-voorzitter te worden gekozen. Tot 1941 blijft hij beschermheer van de harmonie.¹⁰⁾

Een probleem levert de keuze van de ambtswoning voor de burgemeester. Op 10 september wordt deze zaak behandeld in een vergadering van de gemeenteraad. De burgemeester verklaart nog geen geschikt pand in de gemeente te hebben gezien, dat tevens betaalbaar is. Hetgeen overblijft is nieuwbouw. De burgemeester heeft wel reeds een geschikte locatie gezien: een terrein tussen de huizen van de dokter en het hoofd van de openbare school. Eerst wordt nog gekeken of het niet mogelijk is het huis van de dokter te kopen, omdat dit pand goede mogelijkheden biedt. De dokter vraagt echter f 8.000, — voor zijn huis en dit bedrag is te hoog volgens de gemeenteraad. Deze problematiek wordt besproken op 30 september 1930 in een geheime raadsvergadering.

De dokter wordt ontboden om in deze vergadering over de prijs te onderhandelen. Wanneer echter de vraagprijs niet verder zakt dan tot f 7.200, — wordt besloten tot nieuwbouw.

De dokter is wel bereid hiervoor een gedeelte van zijn tuin af te staan.¹¹⁾ In de gewone raadsvergadering op dezelfde dag wordt deze zaak verder besproken. Besloten wordt tot totale nieuwbouw en daartoe grond te verwerven van de dokter en het hoofd van de school.

De bouwkosten worden begroot op f 6.500, —.¹²⁾ Op 4 oktober volgt de openbare aanbesteding. Er zijn 11 inschrijvingen van aannemers:

W. Jacobs en Roest, Veldhoven	f9.650,-
A. Das, Riethoven	8.200,-
H. Moeskops, Bergeijk	7.980,-
Gebrs. Damhuis, Eersel	7.813,-
J. Franken, Geldrop	7.760,—
J. Snoek en W. de Louw, Valkenswaard	7.730,—
J. van Herk, Valkenswaard	7.695,—
W. Jacobs-Jansen en De Krom, Eersel	7.593,—
J. Staals, Dommelen	7.575,—
Rotitbout, Bergeijk	7.534,—
P. Iheus, Bergeijk en H. Choc:heit, Luyksgestel	6.995,—

De bouw wordt gegund aan de laagste inschrijvers, de firma P. Theus en H. Groenen. De bouwtekeningen zullen worden gemaakt door architect Franken te Valkenswaard.¹³⁾

Wanneer men met de bouw bezig is wordt er een klacht ingediend door de dokter, voor wie het onmogelijk is om zijn auto de garage in te rijden, omdat de doorgang tussen de huizen te smal is. Besloten wordt dan ook voor rekening van de gemeente een nieuwe garage te bouwen voor de dokter.¹⁴⁾ Omdat dit een stijging betekent van de bouwkosten is het nodig een aangepaste geldlening af te sluiten. Deze bedraagt f 9.000, -.¹⁵⁾

Uit de bijlagen tot de gemeenterekening van 1930 blijkt, dat de totale bouwkosten f 8.637,75 hebben bedragen.¹⁶⁾ Op een verzoek van tuinarchitect Groenewegen uit De Bilt om de tuin te mogen verzorgen, wordt door de burgemeester niet ingegaan.¹⁷⁾

Wanneer precies het huis is opgeleverd is niet bekend.

Op 6 november 1930 echter wordt burgemeester Klardie tesamen met zijn echtgenote, Petronella Hubertina Maria Johanna Damen ingeschreven in het bevolkingsregister van de gemeente Bergeijk op huisnummer A 225. Daar blijft het gezin Klardie wonen totdat de burgemeester benoemd wordt tot eerste burger-vader in de gemeente Gilze-Rijen op 16 maart 1941.¹⁸⁾

NOTEN:

1. Archief van de gemeente Bergeijk tot 1930 (AGB), inv.nr. 553; Koninklijk Besluit van 16 maart 1930, nr. 70.
2. AGB, inv.nr. 448; raadsvergadering 7 juli 1930.
3. Eindhovensche en Meierijsche Courant (EMC), 12 augustus 1930, eerste blad pagina 2.
4. AGB, inv.nr. 1111; bevolkingsregister 1926 - 1933, wijk A, pag. 180.
5. EMC, 14 augustus 1930, eerste blad pagina 2.
6. AGB, inv.nr. 448; raadsvergadering 10 augustus 1930.
7. EMC, 28 augustus 1930, eerste blad pagina 2.
8. EMC, 2 september 1930, eerste blad pagina 2.
9. AGB, inv.nr. 448; raadsvergadering 1 september 1930.
10. J. Biemans, Koninklijke Harmonie Echo der Kempen: 't Hermenieke van Bergeijk, (Bergeijk), (1986); pag. 71 en 128.
11. AGB, inv.nr. 449; geheime raadsvergadering 10 september 1930.
12. AGB, inv.nr. 448; raadsvergadering 10 september 1930.

13. AGB, inv.nr. 448; raadsvergadering 4 oktober 1930.
14. AGB, inv.nr. 448; raadsvergadering 24 september 1930.
15. AGB, inv.nr. 448; raadsvergadering 12 december 1930.
16. AGB, inv.nr. 817; bijlagen tot de gemeenterekening 1930.
17. AGB, inv.nr. 585; bouw ambtswoning 1930.
18. AGB, inv.nr. 1111; bevolkingsregister 1926 - 1933, wijk A, pag. 180 en bevolkingsregister 1934 - 1940 (dit register berust bij de afdeling Bevolking van de gemeente Bergeijk; mijn dank aan de heer Van Lierop voor het doorgeven van de informatie.)

IV. KEMPISCHE CURIOSA 2

ZO REKENDEN DE KLOMPENMAKERS 230 JAAR GELEDEN

door J. Liften

In het rechterlijk archief van de Oirschotse schepenbank troffen we bij de dossiers van civiele zaken een 'eysch en aanspraak' aan van Thomas Clompers, 'clompmaker en inwoonder alhier', tegen Symon Janszoon de Leest. Beide namen zijn nog steeds bekend in Oirschot. Clompers had aan de Leest klompen geleverd, maar kon zijn geld niet krijgen. Vandaar de gang naar de schepenbank.

Uit de geformuleerde eis blijkt, dat Clompers aan de Leest het volgende geleverd had: 14 risten tegen 13 gulden 10 stuivers de honderd paar en 7 risten tegen 12 gulden 10 stuivers de honderd paar, zodat hij in totaal te vorderen had 34 gulden 11 stuivers en 4 penningen. In deze vergelijking zitten nogal wat onbekenden.

Uit mijn jeugd herinner ik mij nog, hoe de klompen per paar met een touwtje aaneengebonden waren. De paren werden met de hakken in het voorgaande paar gezet en met een wis tussen de paren door om de touwtjes tot risten aan elkaar gebonden. Ik had de idee, dat een rist niet veel meer dan 10 paar bevatte. Ik wist wel, dat het altijd een oneven aantal paren waren, dus vermoedelijk 11 of 13, maar geen enkele berekening was kloppend te krijgen. Het bleef een raadsel, totdat onze restaurator P. v.d. Akker opperde, om H. v.d. Vleuten te Liempde te bellen, de secretaris van de Nederlandse Vereniging van Klompenfabrikanten. Deze vertelde, dat een rist 13 paar klompen telde. Ook had hij zijn vader horen zeggen, dat de klompenmakers vroeger per 100 paar 4 overparen leverden. Met deze gegevens ging ik opnieuw aan het rekenen maar zonder succes. Ik begon namelijk aan de verkeerde kant, alsof er op 100 paar een korting van 4 paar gegeven werd. Nog eens goed over het gegeven nadenkend, moest ik concluderen, dat voor 100 berekende paren in feite 104 paren werden geleverd. Dat was de oplossing: 100 paar (berekend) = 8 risten (feitelijk geleverd: 8 x 13 paar = 104 paar). Eén rist werd dus berekend als $1/8$ van 100 paar = $12\frac{1}{2}$ paar + 1 overklomp.

Met deze gegevens is de berekening kloppend te maken, tenminste als men weet, hoe de muntwaardeverhouding was. Dit is niet zo moeilijk: 1 gulden was 20 stuivers zoals nu nog steeds; 1 stuiver was 16 penningen. In afkortingen wordt de penning altijd weergegeven met d. (= denarie).

Het is misschien interessant hierbij op te merken, dat de penning in die tijd rekenmunt was, zoals nu onze cent, maar geen betaalmunt. De kleinste betaalmunt was toen de duit, die een waarde had van 2 penningen. In feite komt men daarom in die tijd nooit een rekening tegen met een oneven aantal penningen.

Van de klompen, die 13 gulden 10 stuivers per 100 paar kostten, kwam 1 rist dus op 1 gulden 13 stuivers en 12 penningen; van die van 12 gulden 10 stuivers kwam 1 rist op 1 gulden 11 stuivers en 4 penningen.

De Leest moest dus betalen:

$$\begin{array}{r} 14 \times 1 \text{ gld. } 13 \text{ st. } 12 \text{ d.} = 23 \text{ gld. } 12 \text{ st. } 8 \text{ d.} \\ \text{en } 7 \times 1 \text{ gld. } 11 \text{ st. } 4 \text{ d.} = \underline{10 \text{ gld. } 18 \text{ st. } 12 \text{ d.}} \end{array}$$

$$\text{Totaal} \quad = 34 \text{ gld. } 11 \text{ st. } 4 \text{ d.}$$

De mensen van dit tijd moeten goed geweest zijn in rekenen, hoe schamper men tegenwoordig daar soms ook over doet. Zij sprongen vlot over van het tientallig naar het twintigtallig en zestientallig stelsel en maakten zelden telfouten, misschien omdat zij geen computer hadden, om de schuld op af te schuiven.

V. ~~OIRSCHOTSE~~ ZOEN-ACCOORDEN

A. ZOENEN WEGENS DOODSLAG nrs. 101 - 105

door J. Lijten

m.m.v. L. v.d. Mierden voor de transcripties

Van de vijf voorliggende zoen-accorden zijn de eerste drie reeds gepubliceerd in transcriptie in het oktober-nummer van 1981. Deze publicatie werd aanleiding tot de nu bijna voltooide reeks. Wij kunnen daarom het commentaar enigszins beperken, maar geven toch de nodige informatie, om het gebeuren te kunnen beoordelen zonder terug te grijpen naar Campinia nr. 43. Dat er van zoen nr. 102 geen minuut bewaard is in het protocol, doet ons veronderstellen, dat de familie van der Sterre uiteindelijk het dictaat van de familie van Wintelroy heeft moeten accepteren en het accoord dus geworden is, zoals het uit de geamendeerde aantekening naar voren komt. Secretaris van Kelst, die liever niet te hard werkte, kon met behulp van deze aantekening gemakkelijk de grossen uitschrijven.

In het algemeen hebben wij de indruk, dat de zorgvuldigheid, waarmee in voorgaande tijden het sluiten van een zoen-accoord werd omgeven, in de laatste decennia van de zestiende eeuw is verzwakt. Deze tendens zal nog bevorderd zijn door de onbekwaamheid van secretaris Andries Huybregts en het optreden daarna van secretaris Jeronimus van Kelst, die geen geboren burger van Oirschot was. Maar de voornaamste oorzaak was vermoedelijk een mentaliteitsverandering, waardoor de Oirschotse gemeenschap een minder gesloten eenheid werd. Alarmerende tekenen van deze crisissfeer in een veranderingsproces zijn de vele tegenstellingen, die in deze periode in Oirschot de kop opstaken en die mede oorzaak zijn geweest van een debacle op velerlei terrein.

nr. 101

1608 maart 7

ZOEN-ACCOORD VOOR MOORD OP CLAES LAMBRECHTSEN

Oirschots schepenprotocol van 1608, fol. 233.

Gepubliceerd in Campinia jrg. 11, nr. 43, blz. 126.

SAMENVATTING:

Slachtoffer: Claes Lambrechts Lambrechtssen

Dader: Peeter Louis Peetersen

43.

Zoencommissie benoemd in gezamenlijk overleg:

Peter van Vladeracken, pastoor

Mr. Willem van de Ven

Mr. Dirick Toorkens

Inhoud van het accoord

A. Verzoening

Het accoord is gemaakt onder leiding van de arbiters. Aan het begin wordt gezegd, dat de familie van het slachtoffer de dader vergeven heeft. Aan het einde beloven beide partijen zich aan de afspraken te zullen houden.

B. Voorwaarden

1. materiële vergoeding

a. Zoengeld: geen afzonderlijk zoengeld gevraagd, maar zie 1.b.

Rekening houdend met zoen nr. 103 kunnen we wel veronderstellen, dat van de 60 gld. voor de uitvaart enz. 30 gld. eigenlijk als zoengeld bedoeld zijn.

b. kosten: uitvaart en kerkerechten: 60 gld. 'omme daarmede te doen naer behoiren ende naer belieften des voerscreven Lambrechts'.

2. geestelijke genoegdoening

d. 2 kaarsen van 1 pond elk: 1 voor het H. Sacrament

1 voor het H. Kruis

e. een spynde van 1 mud rogge vóór 14 mei

3. schulderkenning

b. wijken op wegen in kerken en in herbergen als gewoon.

AFWIKKELING

Hierover is niets gevonden.

COMMENTAAR

De familie van het slachtoffer is met meerdere personen ter onderhandeling verschenen. Behalve de vader en de broer van het slachtoffer zijn er meerdere familieleden, die 'naeste vrienden' genoemd worden, maar wier familieverband tot het slachtoffer niet exact is te determineren. Het zijn Henrick Verbeeck, kapelaan van Oirschot, Marcelis Walravens, Jan Philips Stans, die we weer zullen ontmoeten in zoen nr. 103, en Lambrecht Bressers.

De dader is vertegenwoordigd door zijn vader, Louis Peterssen, en zijn oom, Jan Aerts.

Voor het eerst sinds lange tijd maar denklijk slechts voor één maal worden hier de arbiters met name genoemd. Het zijn pastoor Peter van Vladeracken, over wiens klassieke werken en markante persoonlijkheid wij over enkele jaren een

dissertatie tegemoet mogen zien van de hand van een zoon van het aloude Oirschot, en verder Mr. Willem van de Ven en Mr. Dirick Toirkens. Mr. Willem van de Ven kunnen wij niet verder thuis brengen. Mr. Dirck Toirkens - zo wordt zijn naam meestal geschreven - is bekend als schepen in de jaren 1585, 1588, 1591 en 1594, terwijl hij tevens secretaris was van de Beerzen en notaris)) Rekening houdend met de gebeurtenissen, waarvan sprake is in zoen nr. 103, vermoeden wij, dat Dirck Toirkens in de zoencommissie gekozen was namens de partij van de dader. Mr. Willem van de Ven zou dan gekozen zijn door de partij van het slachtoffer en pastoor van Vladeracken min of meer als een neutrale 'overman'.

Wat de voorwaarden betreft valt er niets buiten de gewone orde. Uit een vergelijking met zoen nr. 103 rijst het vermoeden, dat het zoengeld van 30 gulden enigszins in het vage gebleven is.

NOOT

1. Zie de titelbladzijden van de schepenprotocollen der betreffende jaren.

nr. 102

1608 zonder datum

ZOEN-ACCOORD VOOR MOORD OP NICLAES HERBERTSEN (VAN WINTELROY)

R.A.O. vrl. inv. nr. 3551.

Gepubliceerd in Campinia jrg. 11, nr. 43, blz. 128.

SAMENVATTING:

Slachtoffer: Niclaes Herbetsen van Wintelroy

Dader: Henrick (Janszoon) van der Sterre

Zoencommissie: niet genoemd.

Inhoud van het accoord

A. Verzoening

In de aantekeningen van de onderhandelingen voor de totstandkoming van het accoord - het enige waarover wij beschikken - is nog geen sprake van verzoening.

B. Voorwaarden

1. materiële vergoeding

a. zoengeld: Hierover wordt niet uitdrukkelijk gesproken, maar de verandering van een perceelsgrens, waarbij waarschijnlijk een stuk grond wordt afgestaan, en de hoge kosten, die berekend worden voor de uitvaart, kunnen wel gedeeltelijk als zoengeld beschouwd worden.

b. kosten: dokterskosten (niet gespecificeerd)
verplegingskosten 40 gulden
kosten van het accoord
uitvaart: 80 gulden

2. geestelijke genoegdoening

e. een spynde van meer dan 4 mud rogge (zie commentaar)

f. Het hout, dat komt van de te slechten wal, is voor de armen

3. schulderkenning

b. wijken: verbanning vermoedelijk voor altijd uit Oirschot
verder wijken als gewoon

AFWIKKELING

Hierover is niets gevonden.

COMMENTAAR

Wij beschikken slechts over een stuk, dat een aantekening behelst van de bemiddelaars bij de onderhandelingen. Uit de opmaak moeten we wel concluderen, dat de families niet rechtstreeks met elkaar onderhandeld hebben. De sfeer zal te gespannen zijn geweest. Bij de publicatie in 1981 wezen we reeds op de politieke tegenstelling, die er was tussen dader en slachtoffer. Van vóór 1600 tot in de tweede helft van de zeventiende eeuw hebben verschillende politieke kwesties Oirschot in beroering gebracht en op enorme onkosten gejaagd. De volgende kwesties waren daarbij actueel: achtmannen tegen schepenen; Oirschot tegen de heer (Floris van Merode); Best tegen Oirschot; en in later tijd allochtone gereformeerde tegen autochtone katholieke inwoners van Oirschot. Al deze kwesties liepen weer door elkaar heen, zodat er moeilijk zicht op te krijgen is. In de kwestie tussen achtmannen en schepenen, die rond 1608 op een hoogtepunt was, hoorden dader en slachtoffer tot tegengestelde partijen. Henrick (Janszoon) van der Sterre was schepen in 1601, 1604 en 1607.²⁾ Niclaes Herbetsen van Wintelroy was door de achtmannen aangewezen als burgemeester in 1607.³⁾

De vechtpartij tussen de twee mannen is blijkbaar aangekomen over een houtwal, die lag op een perceel, dat op het fatale moment eigendom was van Theodora van Esch, de schoonmoeder van Henrick van der Sterre, en dat Henrick in gebruik had. De wal vormde de scheiding met een perceel van Niclaes Her-

berts van Wintelroy. Vermoedelijk door de politieke spanning tussen de twee families was de sfeer zo explosief, dat het niet verstandig was de vertegenwoordigers bij elkaar te brengen. De bemiddelaars hebben blijkbaar eerst afzonderlijk gesproken met de familie van Wintelroy. Daarbij werden eisen op tafel gelegd en op schrift gesteld. Met dit geschreven stuk gingen de bemiddelaars naar de familie van der Sterre. Wij beschikken echter niet over dit stuk maar enkel over het op schrift gestelde antwoord van de familie van der Sterre. Daaruit blijkt echter duidelijk, dat de eisen van de familie van Wintelroy geformuleerd waren in zes punten. De eerste drie en het zesde punt worden geaccepteerd; betreffende het vierde en vijfde punt werd een tegenvoorstel gedaan. Met het schriftelijk stuk, dat het antwoord van de familie van der Sterre bevatte, gingen de bemiddelaars weer naar de familie van Wintelroy. Hun reactie werd in de marge van het stuk genoteerd. Dit geamendeerde antwoord is ons bewaard gebleven. Wij weten daaruit vrij exact, wat er in de punten 1 t/m 3 en 6 is afgesproken. Punt 4 handelde blijkbaar over de kosten van de uitvaart. De familie van der Sterre stelde voor, dit punt te laten vervallen met als motief de hoge kosten, die Henrick had moeten maken, om buiten Oirschot te gaan wonen en een nieuwe kostwinning op te bouwen. (Hieruit concluderen we, dat het van te voren vaststond, dat Henrick van der Sterre niet meer in Oirschot zou mogen wonen, ook al wordt daarover in het stuk niet gesproken.) Uit de marginale aantekening blijkt, dat de familie van Wintelroy 'persisteert' in de geëiste 80 gulden voor de uitvaart met als motief, dat die kosten werkelijk door hen gemaakt zijn.

Wat de spynde van punt 5 betreft, ligt de zaak niet zo duidelijk. De familie van der Sterre stelde een spynde van 4 mud rogge voor, waarop de familie van Wintelroy repliceerde, dat zij bij de geëiste spynde bleef. Wij menen daarom, dat hun eis hoger was, maar de mogelijkheid, dat dit niet zo was, blijft aanwezig. De punten 4 en 5 worden in één voorstel behandeld en het is mogelijk, dat het voorstel van de familie van der Sterre inhield punt 4 te laten vervallen maar punt 5 te accepteren. Het antwoord van de familie van Wintelroy houdt dan in, dat ze bij beide eisen blijven. Vier mud was trouwens toch al een zeldzaam grote spynde. We zijn ervan uitgegaan, dat de ultimatieve eisen van de familie van Wintelroy in laatste instantie zijn geaccepteerd.

Henrick van der Sterre heeft het desondanks nog ver gebracht. Hij werd schout van Eindhoven en Woensel. Zijn oudste zoon Jan werd abt van de Norbertijner Sint-Michiels-abdij te Antwerpen, waar vader Henrick na zijn dood in 1641 een grafmonument kreeg. Zijn jongste zoon Willem werd kanunnik en kapitteldeken te Yperen, waar hij gedurende het openstaan van de bisschopszetel van 1646 tot 1654 als vicaris-capitularis het bisdom bestuurde.⁴⁾

NOTEN

2. Zie titelbladzijden van de schepenprotocollen der betreffende jaren.
3. O.A.A.O., vrl. inv.nr. 3972, rekening van Nicolaes Herberts van Wintelroy als 'ontfanger generael' over 1607.
4. A.M. Frenken, Genealogieën van eenige voorname aan elkaar verwante Meierijsche geslachten, 's-Hertogenbosch 1918, blz. 50 e.v. Frenken noemt Willem bisschop; dit is echter niet juist.

nr. 103

1609 maart 24

ZOEN-ACCOORD VOOR MOORD OP PETER JAN TOORKENS

R.A.O., vrl. inv. nr. 2080

Gepubliceerd in Campinia jrg. 11, nr. 43, blz. 132.

SAMENVATTING

Slachtoffer: Peter Jan Toorkens

Dader: Philips zoon van Jan Philips Stans

Zoencommissie: niet genoemd.

Inhoud van het accoord

- A. Verzoening

Wij beschikken enkel over aantekeningen van de afgesproken voorwaarden. Daarin komt de verzoening niet ter sprake.
- B. Voorwaarden
 1. materiële vergoeding
 - a. zoengeld: 30 gulden vóór 25 juli
 - b. kosten: kosten van het accoord (niet gespecificeerd)
 - begravenis: 30 stuivers
 - uitvaart en kerkerechten: 30 gulden vóór 25 juli
 2. geestelijke genoegdoening
 - d. 1 kaars van 1 pond op sacramentsdag voor het H. Sacrament
 3. schulderkenning
 - b. wijken: verbanning voor altijd uit Spooronk en Boterwijk
 - verbanning voor 4 jaar uit Kerkhof, maar hij zal nooit mogen wonen in de buurt van Mr. Dirck Toirkens
 - In de kerk mag hij alleen komen in de zijbeuk tussen de doopvont en het Sint-Catharina-altaar
 - wijken op weg!** en ia heibei geit als gewoon

AFWIKKELING

Hierover is niets gevonden

COMMENTAAR

Zoals bij de voorgaande zoen beschikken we ook bij deze slechts over een aantekening. Later is er wel bovengeschreven 'Minute van den 24 martii 1609, nog nyet gepasseert', maar feitelijk is het geen minuut: het stuk is niet getekend en de namen van de schepenen-getuigen zijn niet vermeld. De aantekening bevatte voldoende gegevens voor de secretaris, om daarvan de grosse rechtstreeks te kunnen uitschrijven, zodat hij het blijkbaar overbodig vond om de minuut in te schrijven in het schepenprotocol.

Wanneer wij de namen van de dader en het slachtoffer vergelijken met de namen, die in zoen nr. 101 voorkomen, gaan onze gedachten een bepaalde richting uit. Het slachtoffer moet wel naaste familie zijn geweest van Mr. Dirck Toirkens, arbiter in zoen nr. 101. Vermoedelijk was deze een oom van het slachtoffer. De dader hoort tot de familie van het slachtoffer van zoen nr. 101. Dit doet denken aan het verbreken van de vrede, die door de zoen tot stand gekomen was, m.a.w. aan zoenbreuk. De onderhandelingen zullen in deze omstandigheden zeker moeilijk zijn geweest. In 1981 wezen wij op de mogelijkheid, dat pastoor Peter van Vladeracken op deze enerverende gebeurtenis zinspeelde in de brief, die van hem bewaard is in het archief van het bisdom. Wij kunnen er wel van uitgaan, dat hij ook hier zich zal hebben ingespannen, om de verzoening te bewerken.

De voorwaarden vallen niet buiten de gewone orde. Alleen voor het wjken zijn extra-bepalingen. Men zal zijn uiterste best gedaan hebben, om elke nieuwe confrontatie te vermijden.

nr. 104

1609 oktober 15

ZOEN-ACCOORD VOOR MOORD OP GERAERD JAN HENRICKSZOON VAN BEERSE

Oirschots schepenprotocol van 1609, fol. 386".

SAMENVATTING

Slachtoffer: Geraerd zoon van Jan Henrickszoon van Beerse

Dader: Lambert Evert Peeterszoon

Zoencommissie

'doer tusschenspreecken van goede mannen ende vrienden by de voerscreven paerthyen hierover geroepen ende genomen'.

Inhoud van het accoord

- A. Verzoening
 - Aan het begin van het accoord wordt gezegd, dat de familie van het slachtoffer de dader vergeven heeft. Aan het eind beloven beide partijen zich aan het accoord te zullen houden.
- B. Voorwaarden
 - 1. materiële vergoeding
 - a. zoengeld: 75 gulden
 - b. kosten: voor uitvaart en kerkerechten: 10 gulden
 - 2. geestelijke genoegdoening
 - a. 3 zielmissen in de kerk van Oirschot
 - 3. schulderkenning
 - b. wjken: verbanning voor 4 jaar uit Oirschot
daarna wjken op wegen en in herbergen als gewoon.

AFWIKKELING

Hierover is niets gevonden.

COMMENTAAR

De twee vertegenwoordigers van de dader bij het accoord hebben andere namen. Hun relatie tot de dader wordt niet genoemd. Mogelijk zijn het oom(s) en/of neef(s).

De familie van het slachtoffer verschijnt in groten getale: de vader en een broer van het slachtoffer, de voogden van diens minderjarige dochter, die ook optreden namens de weduwe, die echter daarnaast nog een schepen en een andere persoon als haar 'mombers' heeft aangewezen.

Van het zoengeld wordt uitdrukkelijk gezegd, dat het voor de minderjarige dochter van het slachtoffer bestemd is.

De verdere voorwaarden zijn zeer gematigd. Vermoedelijk was de dader eerder arm dan welgesteld.

Het accoord is gesloten voor twee schepenen, die het bij de secretaris hebben aangebracht.

nr. 105

1609 november 23 (oktober 16)

ZOEN-ACCOORD VOOR MOORD OP ANTHONIS PETERS PETERS-ZOON VAN DORMAELEN**Oirschots schepenprotocol van 1609, fol. 393.**

SAMENVATTING

Slachtoffer: Anthonis zoon van Peter Peterszoon van Dormaelen

Dader: Michiel van der Waerden

Zoencommissie: niet genoemd.

Inhoud van het accoord:

A. Verzoening

Het accoord wordt pas geregistreerd bij de schepensbank, nadat de voorwaarden vervuld zijn. Bij die registratie wordt de verzoening uitgesproken en de kwitantie verleend voor het vervullen van de voorwaarden.

B. Voorwaarden

1. materiële vergoeding

- a. zoengeld: 19 gulden en 1 mud rogge binnen 14 dagen
- b. kosten: begrafenis en kerkerechten (niet gespecificeerd)

2. geestelijke genoegdoening: zie schulderkenning

3. schulderkenning

- a. voetval op het graf van het slachtoffer op Allerheiligendag in ondergoed met een brandende waskaars en daarna deelnemen aan de sacramentsprocessie en H. Mis.
- b. wijken: verbanning voor eeuwig uit de Meierij

AFWIKKELING ingesloten in het accoord.

COMMENTAAR

Eerlijk gezegd duizelde het ons bij de eerste lezing van dit accoord. Men gaat dan gemakkelijk denken, dat de akte niet duidelijk geformuleerd is. Meestal is het echter heel duidelijk, als men de omstandigheden maar kent. Het reconstrueren van de omstandigheden uit de akte is dikwijls verre van eenvoudig. Wij besparen u het ingewikkelde zoeken en geven enkel het resultaat.

De doodslag is gepleegd te Kortenen bij Diest. Mogelijk oefende de dader daar zijn kostwinning uit en was het slachtoffer bij hem in dienst. De 'doodslag' kan ook een ongeluk geweest zijn of 'dood door schuld'.

Derick Arienszoon van Nistelroy onderhandelde in Oirschot namens de dader

met de familie van het slachtoffer, diens vader en oudste broer mede namens alle broers en zusters. Deze onderhandelingen resulteerden in een accoord, dat gesloten werd op 16 oktober voor getuigen maar niet voor schepenen. Ten gevolge van dit accoord ging Derick Arienszoon van Nistelroy naar Kortenen, waar na de voetval 'tomen sall in den naeme van den voerscreven Peter Peterszoon ende synen kynderen de voerscreven Derick Arienszoon ende den delinquant opheffen ende vergeven den nederslach by hem gedaen ende geperpetreert'. De persoon van Derick Arienszoon van Nistelroy wordt dus als een soort neutrale tussenpersoon beschouwd, die in Kortenen de familie van het slachtoffer zou vertegenwoordigen.

De familie in Oirschot moest natuurlijk een bewijs krijgen, dat in Kortenen alles volgens afspraak geschied was. Daartoe werd Peter Arienszoon van den Huevel door de dader gemachtigd ten overstaan van schepenen van Kortenen. Zo wordt het in het accoord geformuleerd. Alleen van deze procuratie wordt de verificatie door schepenen van Oirschot vermeld. Slechts uit het vervolg van de akte blijkt, wat de taak is geweest van deze Peter Ariens van den Huevel. Hij heeft 'bethoont', dat is het bewijs geleverd, dat in Kortenen alles volgens afspraak gebeurd was. Dit is practisch zeker gebeurd door overlegging van een verklaring van schepenen van Kortenen, die echter niet met zoveel woorden genoemd wordt. Daar de schepensprocuratie gedateerd is op 16 november, is de mogelijkheid aanwezig, dat de schepenen van Kortenen in deze akte van procuratie ook het verslag van het gebeuren op Allerheiligendag hebben opgenomen. De enigszins raadselachtige formulering wordt dan begrijpelijk. Het verifiëren van de 'procuratie' hield dan immers tevens verificatie van het bewijs in. Daarnaast heeft hij namens de dader de overeengekomen vergoedingen betaald, waarvoor in de akte aan de dader kwitantie wordt gegeven.

Wat de voorwaarden betreft is op te merken, dat verbanning voor altijd uit de Meierij gewoon was, wanneer de dader in feite reeds daarbuiten woonde. Het is een normale maatregel om confrontatie te voorkomen.

Het lage zoengeld met daartegenover de gevraagde voetval laat ons geheel in het onzekere aangaande de grootte van de schuld.